

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 6 · 12. oktober
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 12. oktober 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 6):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:10]: Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Hedmark: Ole Mathias *Rønaasen*

For Oslo: Agnes Nærland *Viljugrein*

For Rogaland: Irene Heng *Lausnes* og Karoline Sjøen *Andersen*

For Nord-Trøndelag: Guro Holm *Skillingstad*

For Sør-Trøndelag: John-Peder *Denstad*

Representanten Tobias Drevland Lund vil framsette et representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [10:00:47]: På vegne av stortingsrepresentanten Seher Aydar og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om boliger for folk, ikke for bolighaier.

Presidenten [10:01:00]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:06]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:06]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Trygve Slagsvold Vedum, Jon-Ivar Nygård og Emilie Mehl vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Tina Bru.

Tina Bru (H) [10:01:37]: Etter ett år med rød-grønn regjering ligger skattene an til å øke med over 50 mrd. kr. Med det skattesjokket går regjeringen vekk fra den norske skattemodellen, der gode utredninger gir grunnlag for bred tilslutning og langsiktighet, så man unngår sjokk i økonomien. Fra bedrifter over hele landet hører vi om nedleggelser og problemer som følge av økende priser. Så sender altså finansministeren bedriftene tidenes skattesjokk. Det blir mindre lønnsomt å investere, mindre lønnsomt å ansette og mer usikkerhet om fremtiden.

Alt dette skjer på en måte som er helt ny i norsk politikk. Det utfordrer det fine med Norge, hvor det har vært forutsigbarhet og brede forlik rundt politiske be-

slutninger som endrer rammevilkårene for næringslivet. Til DN forteller sjefen for DNB Markets at det eneste investorer liker dårligere enn dårlige nyheter, er usikkerhet. Investorer vurderer å vekte seg ned i Norge, og hvis de skal stille med prosjektfinansiering for selskaper som ikke er på børsen, ønsker de nå høyere avkastning.

Store og drastiske endringer som kommer helt uten forvarsel, gir økt politisk risiko, og det skaper usikkerhet. Konsekvensen av dette kan bli at jobbskapere over hele landet må betale mer for å skaffe seg den finansieringen de trenger for å vokse, ansette flere og skape større verdier for fellesskapet.

Norge har med skiftende regjeringer ført en forutsigbar skatte- og næringspolitikk. Skattene våre har kanskje aldri vært lavest, men de har vært, relativt sett, stabile for næringslivet.

Mitt spørsmål går til finansministeren: Ser han at store og raske endringer i skattepolitikken øker den politiske risikoen og gjør det dyrere for arbeidsplasser landet rundt å skaffe finansiering?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:03:36]: Det er viktig at man går inn på hvilken tid vi er inne i. Det har vært et år der det har vært enormt høye strømpriiser, på grunn av en krig som ingen ønsker, veldig høye energipriiser, på olje, på gass, og det har ført til en stor prisstigning på en rekke områder. Hovedformålet for regjeringen med dette budsjettet er å gi trygghet for folk og sørge for at vi tar grep som gjør at vi får kontroll på prisveksten, for prisvekst rammer veldig, veldig hardt, spesielt folk med lave og middels inntekter og mange småbedrifter.

Så ser vi at i denne tiden er det noen næringer som har hatt veldig høye inntekter. Det er da vi mener at de næringene må bidra mer. Når norske strømkunder har fått så høye regninger som de har fått det siste året – bedrifter, enkeltpersoner, foreningsliv – er det riktig at de bedriftene betaler mer tilbake til fellesskapet. Når man går bak overskriftene og ser, er det jo der man gjør det, f.eks. det at vi innfører et høyprisbidrag anslått til ca. 16 mrd. kr. Når prisen på strøm er over 70 øre, mener vi det er rett at de selskapene som får den superprofitten – litt uparlamentarisk kan man kalle det det – når det er så høy strømpris, bidrar mer til spleiselaget. Det mener jeg er en rett prioritering, og det gir trygghet.

Så til det som representanten kanskje litt bevisst velger å sause sammen, for skatteforliket står jo: Det er 22 pst. beskatning for bedrifter i år, og det er 22 pst. beskatning for bedrifter neste år. Det som står i skatteforliket om formuesskatt, er det vi gjennomfører i dette forslaget til statsbudsjett.

Det er en forutsigbarhet, men det er noen næringer som har hatt ekstreme utslag de siste årene. De må bidra

med mer tilbake til fellesskapet, og det mener Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og regjeringen, er rett og rimelig.

Tina Bru (H) [10:05:39]: Jeg takker for svaret, men det er egentlig ikke et svar på det jeg spurte om. Vi kan godt diskutere de skatteøkningene som nå er varslet, og om det er rett eller galt. Der vil nok vi ha andre meninger enn det regjeringen har. Det jeg spurte om, var finansministerens betraktninger rundt at dette nå – ikke bare ifølge meg, men mange – skaper økt politisk risiko for investeringer i Norge. Det er en annen måte å gjøre ting på, det at man introduserer store skatteendringer over natten på en måte som er relativt ukjent. Og ja, noe av det som foreslås, skal på høring, andre ting innføres med umiddelbar virkning og slår veldig hardt inn og skaper usikkerhet. Jeg tror jeg blir nødt til å spørre en gang til: Når finansministeren bruker ord som at det skal skape trygghet, og at dette har vært en rett prioritering, er det da på bekostning av det som har vært det fine med Norge – nettopp at man kan forvente politisk stabilitet og gode prosesser rundt det å innføre nye skatter i Norge?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:06:37]: Det fine med Norge er mange ting, bl.a. at vi har et demokratisk ordskifte. I bunnen ligger det at vi har et land med små forskjeller både sosialt og geografisk. Det har tjent Norge veldig godt.

Vi har brukt skattesystemet til å fordele på en god måte. Derfor er det ganske store prioriteringer av skatte-kutt for den gruppen som tjener under 750 000 kr. Det er anslått til cirka 4,5 mrd. kr i ulike lettelser til den delen av befolkningen som tjener under 750 000 kr – altså det brede lag. Jeg skjønner at Tina Bru ikke synes dette er så interessant å snakke om, men det som egentlig er det interessante, er hva de konkrete forslagene er. Det er på ett område man gjør en virkelig stor endring. Det er beskatningen av kraftverk. Det er fordi verden har endret seg så mye. Det ville være rart hvis regjeringen ikke skulle ta hensyn til den enorme inntjeningen som har vært i norske kraftverk de siste årene, når vi er i en så krevende budsjettsituasjon. Vi kunne selvfølgelig ha valgt å gi den skatteregningen til andre, men vi mener det er feil – spesielt for dem med lave inntekter. Derfor mener vi det er rett at kraftverksbeskatningen endres ganske kraftfullt i dette budsjettet.

Presidenten [10:07:40]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tina Bru.

Tina Bru (H) [10:07:46]: Jeg og finansministeren snakker åpenbart forbi hverandre, for nå svarte han igjen på det som handler om de faktiske skatteforslage-

ne, men det er ikke det jeg spør om. Man kan diskutere hvor forutsigbart det har vært, og om det kun er kraftnæringen som får store endringer. Det er varslet en endring for havbruk også, noe som for veldig kort tid siden ble diskutert i Stortinget, og som var en debatt vi hadde. Nå har man gått bort fra det, og skal likevel innføre en skatt.

Jeg kan godt diskutere skatt, men jeg ønsker meg et svar om finansministerens vurderinger av det faktum at dette – ikke bare ifølge meg, men ifølge ganske mange – øker risikoen for investeringer i Norge. Hva er finansministerens refleksjoner rundt verdien av stabilitet og lav politisk risiko for investeringer i Norge, all den tid vi vet at vi trenger det for fremtiden, hvis vi skal klare å finansiere velferdsstaten? Jeg opplever at finansministeren er veldig opptatt av å snakke om at vi må øke skattene for å finansiere velferden, men det er jo jobbskaperne som først og fremst finansierer det, og da må vi ha rammer å investere innenfor som er trygge.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:08:47]: Jeg merket meg starten på det Tina Bru sa. Hun sa at finansministeren er interessert i å diskutere de faktiske forslagene, men at det ikke er så interessant. Jeg synes det er interessant å diskutere de faktiske forslagene. Det er det som er foreslått, og som er til behandling. Vi kan selvfølgelig diskutere retorikken rundt, men dette er jo ikke et seminar. Stortinget er et sted for å vedta faktiske forslag om hvordan vi vil at Norge skal være, og de faktiske forslagene handler om at de selskapene med desidert størst inntjening må bidra med mer. Det mener Senterpartiet og Arbeiderpartiet er rett. Så mener vi det er rett at folk som tjener under 750 000 kr, skal skatte mindre.

Det ville være interessant å høre hva Høyre mener. Mener Høyre at de store kraftselskapene skal skatte mer eller mindre? Jeg mener at dette er en rett prioritering for oss. Én ting er å diskutere retorikk – det kan vi godt gjøre – men realiteten er at det er to store endringer i dette forslaget: 1) endring i grunnrenteskatt og 2) høyprisbidraget som kraftselskapene blir pålagt. Er Høyre for eller imot disse forslagene?

Presidenten [10:09:45]: Tina Bru – til oppfølgingsspørsmål.

Tina Bru (H) [10:09:47]: Ok, da får vi ikke svar på hva finansministeren mener om politisk risiko, så jeg kan godt snakke om skatteøkningene. Det er ingen tvil om at dette er et skattesjokk – en skatteregning til norsk næringsliv som er stikk i strid også med Senterpartiets egne løfter. Vi hører at dette har vært helt nødvendig for å unngå kutt i velferden, men kan disse skatteøkningene ha sammenheng med at regjeringen altfor sent innså at budsjettet de hadde tenkt å legge frem, var i

ferd med å bli for ekspansivt, og at svaret da ble skatteøkninger istedenfor ubehagelige kutt i offentlige budsjetter?

Dette budsjettet er langt fra stramt. Finansministeren bruker mer oljepenger enn det Norges Bank legger til grunn, og han skriver i sitt eget budsjett at det har en impuls på 0,1 pst. Det betyr at budsjettet virker omtrent nøytralt eller faktisk litt ekspansivt på økonomien. Det bidrar i hvert fall ikke til å dempe presset på renten, og det er faktisk mer ekspansivt enn det budsjettet min gamle regjering la frem forrige høst. De bruker ikke mindre penger, men velter det over på næringslivet.

Hva mener finansministeren om sitt eget budsjetts impuls i økonomien?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:10:50]: Punkt én: Hvis man velger å gå bort fra retorikken og overskriftene og ser på hva som foreligger av skatteforslag fra regjeringen, er det i samsvar med skatteforliket, hvor et bredt storting vedtok stabilitet og forutsigbarhet. Men det har skjedd noe ustabil i verden, som bl.a. gjør at enkelt næringer har hatt en høyere inntjening, ergo er det riktig at de bidrar med mer tilbake til fellesskapet. Dette er næringer med veldig sterk rygg.

Når det gjelder oljepengebruk, er det interessant å se litt på historien. Ta Høyre og det budsjettet de la fram i 2014: Der var det 25,9 mrd. kr mer i oljepengebruk. I 2015 var det 25,1 mrd. kr mer i oljepengebruk. Vi har litt over 18 mrd. kr i minus i oljepengebruken og en budsjettimpuls på minus 0,6 pst., selv i en situasjon der finansieringsbehovet er enormt på grunn av krigen og alle de konsekvensene denne situasjonen har fått for norsk økonomi og for verden. Så vi strammer inn oljepengebruken i en tid da kostnadene øker.

Presidenten [10:11:52]: Tina Bru – til oppfølgings spørsmål.

Tina Bru (H) [10:11:55]: Nå har vi hørt denne historien om min gamle regjering – høyreregjeringens – bruk av oljepenger, men faktum er at vi brukte 400 mrd. oljekroner mindre enn det handlingsregelen tillot under vår regjeringstid. Vi strammet i tillegg inn på handlingsregelen. I vårt siste budsjett brukte vi 2,6 pst. Men det er historie.

Jeg deler finansministerens bekymring for temperaturen i økonomien og er enig i at vi trenger et stramt budsjett, men om sitt eget budsjett skriver finansministeren at dette budsjettet ikke virker innstrammende. Den innstrammende effekten er i så fall skatteøkningene. Jeg spør derfor igjen: Er finansministeren enig med sitt eget departement, som sier at dette budsjettet er nøytralt, altså ikke har innstrammende effekt, og at det

er Norges Bank som må ta den jobben? Eller vil finansministeren stå på sitt og hevde at han har rett når han sier at budsjettet er stramt, som i folkelig betydning vel må bety at det skal dempe presset i økonomien, som er noe annet enn det departementet skriver i budsjettet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:12:56]: Jeg kan noen ganger kjenne igjen meg selv i Tina Bru, for hun leser bare enkeltsider i budsjettet. Det er kanskje opposisjonens privilegium å lese enkeltsider og ikke helheten, men hvis man hadde lest helheten, ville man sett at dette er omtalt av KVARTS-modellen, som hun tar utgangspunkt i. Hvis man ser på hovedtallene, er det minus 0,6 pst., altså en negativ budsjettimpuls. Jeg mener det vil være klokt av en opposisjonspolitiker også å lese helheten, for det er en inndragning i oljepengebruken, det er minus 18,3 mrd. kr. Vi klarer å ta ned oljepengebruken på en helt annen måte enn Høyre gjorde da de styrte.

Det interessante er at da vi var i opposisjon, gjorde vi noe annet enn det Høyre gjorde da de styrte – vi hadde alltid en oljepengebruk som lå på nivå med eller var lavere enn det regjeringen hadde da. Da blir det spennende å se hvilke prioriteringer Høyre vil gjøre. Når man skal kutte i oljepengebruken – man sier det – og samtidig ikke ha den inntjeningen, f.eks. fra kraftbransjen, må det bli store velferdskutt eller store skatteøkninger for folk flest. Det er Senterpartiet og Arbeiderpartiet imot.

Presidenten [10:13:50]: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgings spørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:14:10]: Det er eit anna stort skattegrep som finansministeren ikkje nemner, og det handlar om forslaget om å innføre ein særnorsk straffeskatt på det eg vil kalle framtidens næringsliv. Regjeringa føreslår 7 mrd. kr ekstra i arbeidsgjevaravgift på all løn over 750 000 kr. Det betyr i praksis at det blir dyrare for bedrifter å byggje opp forskings-, teknologi- og innovasjonsmiljø i Noreg, det blir dyrare å tilsetje unge folk med høg utdanning, og det blir dyrare å halde på eldre arbeidstakarar med lang ansiennitet. Dette går rett i strupen på det forskings- og kunnskapsbaserte næringslivet og dei arbeidsplassane som kan liggje kvar som helst i framtida, kvar som helst i verda. Som Jørn Haukøy i teknologiselskapet Code11 seier det:

«Vedum slår der det gjør vondt. Ikke bare er jerngrepet kvelende i sin styrke, men det klemmes til der vi er mest sårbare.»

Spørsmålet mitt er: Kva analysar og utgreiingsarbeid har regjeringa gjort over konsekvensane for forskning, innovasjon, teknologiutvikling og konkurransekraft i norsk næringsliv – før regjeringa føreslo straffeskatt på

7 mrd. kr til alle bedrifter med tilsette med løn over 750 000 kr?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:15:18]: Regjeringen har selvfølgelig gjort en veldig bred analyse av situasjonen i norsk økonomi, og vi ser at hovedutfordringen i norsk økonomi nå er en voldsom prisvekst. Det rammer hardt, og det rammer hardest dem som har lave og middels inntekter, og det rammer veldig mange småbedrifter.

Vi så også at det var behov for å styrke Forsvaret, styrke beredskapen på en rekke områder, gi trygghet rundt det grunnleggende i den tiden vi er inne i – og da var det et stramt budsjett, for vi kunne jo ikke øke olje-engebruken. Da gjør man en politisk prioritering: Hvor kan man i en midlertidig periode ha litt høyere inntekter? Da tar vi litt høyere inntekter fra de bedriftene som har høytlønte, dem med over 750 000 kr – det er riktig – og den aller største er kraftverksektoren, for de har hatt ekstremt høye inntekter de siste årene. Det mener jeg er en rett prioritering, og gjennom det har vi klart å prioritere sikkerhet, beredskap og nasjonal kontroll – og også skattekutt for folk som tjener under 750 000 kr.

Presidenten [10:16:14]: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgingsspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:16:16]: Eg må få gratulere finansministeren med å ha klart det kunststykket å pådra seg vreide frå både dei store distriktsnæringane baserte på naturressursar og teknologi- og forskningsbaserte bedrifter i dei bransjane det er flest av i dei største byane i landet. Ein har iallfall greidd å ramme heile landet og forårsaka eit opprør i begge leirar, både i distrikt og i storbyar, og det er ein prestasjon.

Finansministeren snakka om innstramming. Problemet med dette budsjettet er at alt som er gjort for å skaffe ekstraintekter, rammar næringslivet. Straffeskatten, med ekstra arbeidsgjevaravgift, rammar ikkje arbeidstakarar, det er riktig, men det rammar bedriftene, og det rammar veldig mange små bedrifter. Dette er eit statsbudsjett der ein i stor grad har skjerma statleg sektor, ein har skjerma staten, det er næringslivet som får svi. Kva er resonnementet bak at det er næringslivet, og spesielt fornybarnæringane og teknologibedriftene, som må ta støyten når Noreg skal stramme inn?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:17:21]: Jeg vet at det ikke passer helt inn i historiefortellingen til verken Venstre eller Høyre, men bedriftsbeskatningen ligger fast på 22 pst., forutsigbart og trygt.

Jeg har merket meg engasjementet hos Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre mot å innføre grunnrenteskatt i havbruksnæringen. Senterpartiet og Arbeider-

partiet mener det er rett at de største havbruksselskapene må bidra mer tilbake til fellesskapet. Når vi ser hvor store overskudd det har vært i en del av de selskapene, er det riktig at de bidrar mer tilbake til lokalsamfunnene langs hele kysten. Det er slik, som vi har sagt, at alle vertskommuner skal komme bedre ut når denne reformen er fullt gjennomført, og at vi skal lage et bunnfradrag som gjør at de minste ikke får den samme skattebelastningen som de største. At store konsern med enorme overskudd, slik som Mowi og Cermaq, bidrar mer tilbake til fellesskapet, er en god norsk tradisjon tilbake til 1905/1906 med konsesjonslovene. Det virker som om Venstre har glemt at det også er en del av Venstres historie, nettopp at den type bedrifter skal bidra tilbake til fellesskapet.

Presidenten [10:18:22]: Rasmus Hansson – til oppfølgingsspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:18:36]: Regjeringens budsjettforslag legger opp til en økt grunnrenteskatt på vannkraft, med en høyinntektssats på toppen. Miljøpartiet De Grønne er enig i at fornybar energiproduksjon skal betale en grunnrenteskatt, og vi har atskillig forståelse for at mye av den superprofitten som kraftselskapene nå tar inn, skal tilbake til fellesskapet. Samtidig vet vi to ting: Det ene er at oljenæringen, som er en direkte bidragsyter til å øke den miljøkatastrofen som vi er på vei inn i, blir skjermet for nye skatter, og staten investerer 28 mrd. kr i ytterligere oljevirksomhet. Det andre er at for å motvirke klimakrisen har Norge et sterkt behov for effektivisering og oppgradering av vannkraft.

Spørsmålene er: Hvordan vil finansministeren unngå at skatteøkningen på vannkraft fører til at investeringer i effektivisering og oppgradering stopper opp? Vil statsråden vurdere å la denne skatteøkningen bare vare ett år, slik at næringen beholder utsikter til investeringsmuligheter?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:19:43]: Når det gjelder vannkraft, er det to skatteforslag som ligger inne. Det ene er grunnrenteskatt, som over tid virker nøytralt, altså at investeringer som er lønnsomme i dag, blir lønnsomme i morgen. Da får en også større fradrag fordi det er en kontantstrømskatt. Det gjør at en også som utbygger tar en mindre risiko fordi staten gir bedre fradrag. Så er det høyprisbidraget, som er mer en ren inndragning nå når prisene er så høye. Der står det i forslaget at det er en midlertidig ordning, som ikke skal vare over tid, men som er situasjonstilpasset til nettopp de ekstreme prisene – jeg velger å bruke det ordet – man delvis har sett det siste året. Det er en midlertidig ordning skapt av den effekten.

Når det gjelder det Rasmus Hansson tok opp om olje og gass, vil jeg bare si at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har et annet utgangspunkt enn Miljøpartiet De Grønne, for vi har ment at det har vært en kjempesuksess at vi har hatt en så høy grunnrenteskatt på olje- og gassnæringen. Fellesskapet har fått store inntekter, og det har gjort det lønnsomt å investere. Det har vært vinn-vinn, skapt masse aktivitet, gitt sikkerhet, gitt gass, gitt olje – og samtidig gitt inntekter.

Presidenten [10:20:45]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:20:59]: Finansministeren kan bli stående.

Senterpartiet lovet velgerne at det skulle bli vanlige folks tur. Det har blitt vanlige folks nedtur. Køene hos Kirkens Bymisjon, Fattighuset og andre som deler ut mat, vokser nesten for hver dag som går. Det ropes varsku fra inkassobyrå om at stadig flere som tidligere greide seg helt fint, familier der begge er i jobb, nå har problemer med å få endene til å møtes. Situasjonen er svært vanskelig for mange pensjonister og uføretrygdede. En forbrukerøkonom roper varsku om at julen og januar kommer til å bli svært tøff for mange på grunn av utgifts-eksplosjonen.

Fremskrittspartiet vil sette ned avgifter på drivstoff og mat og tilbakebetale strømranet – alt blankt avvist av finansministeren. Finansministeren hevdet på NRK i beste sendetid at folk flest ville få mer å rutte med i år. Regnestykket er blitt grundig knust og tilbakevist. Folk flest kommer sannsynligvis til å få dårligere råd i år, og også neste år. Hva er så svaret fra regjeringen?

Vanlige folk får skattelettelse neste år. For en person med en inntekt på mellom 400 000 kr og 450 000 kr utgjør dette 3 kr dagen, nok til å kjøpe en bærepose på REMA. Det er ikke i nærheten av å dekke inn utgiftene til renter, mat, drivstoff, strøm og mye mer. Arbeiderpartiet og Senterpartiet sørger for at staten blir rikere og alle andre fattigere. Regjeringen forsøker å sminke grisen, men de lykkes ikke. 600 mill. kr til fagforeningsfradrag – det har regjeringen råd til. LO får valuta for valgkampstøtten på over 40 mill. kr til venstresiden, mens enslige minstepensjonister som lever for mindre enn EUs fattigdomsgrense, får ikke en krone ekstra.

Hvordan harmonerer valgløftene til Senterpartiet om at det er vanlige folks tur, med at det er foreslått – og vedtatt – norgeshistoriens største skatte- og avgiftsskjerpelse, 55 mrd. kr på litt over et år, som også vanlige folk taper på?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:23:08]: Det er en helt spesiell tid alle vi som sitter her i salen, skal styre gjennom. Det er uro. Det er krig. En av konsekven-

sene som rammer alle – den rammer spesielt folk som har lave og middels inntekter – er den enorme prisveksten man har sett det siste året. Det er det som skaper mange av de utfordringene representanten Listhaug er innom i sitt spørsmål. Hovedjobben for Stortinget i denne tiden er selvfølgelig, punkt nummer én, å sikre Norge – forsvar, beredskap, kontroll. Det er alltid Stortinget og regjeringens hovedjobb. Den andre hovedjobben, som er veldig viktig, er å klare å få kontroll på prisveksten. Hvis vi ikke gjør det, rammes de som har aller minst, hardest. Innenfor de rammene må vi prioritere.

Når vi da skal prioritere innenfor skatteopplegget, mener vi i Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen at det er helt riktig at de store kraftselskapene skal bidra mer – det er der den store skatteregningen kommer – og at de som tjener under 750 000 kr, skal skatte mindre. For å bruke et annet eksempel får en familie der begge tjener 550 000 kr, ca. 8 000 kr mindre i skatt med de to skatteoppleggene som Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå har ansvaret for. Det har en betydning. 8 000 kr betyr selvfølgelig noe i en familieøkonomi. Det betyr noe, de grepene vi gjør for enslige forsørgere. Det betyr noe, det vi gjør på barnehage. Det betyr noe, det vi gjør på ferje. Det betyr noe, det vi gjør på SFO. Det betyr noe, det vi gjør for borteboere.

Det er veldig mange tiltak som har betydning for å hjelpe folk i en krevende situasjon. Men det som betyr aller mest, er at vi klarer å sørge for å ha en økonomisk politikk der ikke renta går ytterligere opp, lenger opp enn det Norges Bank har varslet i sin rentebane, at vi ikke tar nye grep som gjør at prisene øker enda mer, for det rammer så hardt de som har lite, og det rammer så hardt norske småbedrifter.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:25:08]: Statsministeren sa at vi må snakke sant. Det er jeg 100 pst. enig i. Sannheten er at for hver eneste dag som går, blir staten rikere og folk flest fattigere. Det foregår en enorm inndragning av kjøpekraft til staten. Siste beregninger viser at statskassen kan håve inn 80 mrd. kr ekstra i strøminntekter i år. Per utgangen av august fikk statskassen inn 86 mrd. kr mer i skatt, og anslag viser at olje- og gassinntektene i år kan nærme seg 2 000 mrd. kr. Regjeringen maler videre på at det er magre tider selv om det går så det griner i norsk økonomi.

Men alle varselklokker ringer. Konkursene er på vei oppover. Bedrifter sliter tungt, spesielt på grunn av strømprisene, og det er grunn til å frykte at arbeidsledigheten er på vei oppover. Mener finansministeren det er riktig at staten skal tjene seg enda rikere, mens bedrifter og folk opplever et økonomisk tilbakeslag som kan bli mer alvorlig enn på mange tiår?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:26:08]: Jeg mener det er helt avgjørende at vi som sitter i denne salen, tar ansvar – tar ansvar i en helt spesiell, krevende tid. Hvis vi ikke tar ansvar, overfører vi problemet til noen andre. Vi har sett andre land som har hatt diskusjoner om hva slags økonomisk politikk man skal føre. Hvis vi nå prøver oss med en eksperimentell økonomisk politikk, i en tid da det er så mye uro, tar vi en enorm risiko på vegne av alle dem som har gitt oss tillit. Hovedpoenget nå er: Hva er det vi må ta ansvar for? Vi må styrke det nasjonale forsvaret, vi må styrke den sivile beredskapen, vi må sette inn flere tiltak for å sikre at vi har legemidler, vi må gjøre mer for at vi skal ha matberedskap. Så må vi ha en omfordelende politikk.

Med de skattegrepene vi gjør, er det folk med vanlige og middels inntekter som skal få et lavere skatte- og avgiftstrykk, mens det er de store selskapene, kraftselskapene, som må betale mer. Det ville være interessant å høre om representanten Listhaug mener det er riktig å skjerme de store kraftselskapene, eller om hun mener det er feil. Vi mener det er feil, og så må vi gi skattekuttene til dem som har lite.

Presidenten [10:27:06]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:27:11]: I opposisjon var finansministeren opptatt av å framstå som om han kjempet bilistenes sak. Da drivstoffprisene var på 16 kr i 2018, skrev nå statsråd Vedum at mange kom til å slite med så høye priser. Det var uaktuelt å sitte i en regjering med drivstoffpriser over 20 kr per liter. Vi har vært oppe i nesten 30 kr. Bare økningen i bilavgifter på kjøp og bruk er på over 5 mrd. kr etter at Senterpartiet kom til makten. Da er ikke noen milliarder ekstra i bompenger tatt med, og dette er før forhandlingene med SV. Dette rammer distriktene og dem med lavest inntekt hardest.

I et intervju med BilNytt i januar i år sa finansministeren at regjeringen var opptatt av at de som har behov for bil i jobb og hverdagslivet, skal ha lavere kostnader. Han sa også: «Vi er glad i melkekuer, men det skal være kuer som rauter». Finansministeren har glemt hva han lovte bilistene, og melker kua på fire hjul. Hva vil finansministeren si til alle bilistene som med rette hevder at regjeringen melker bilistene?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:28:09]: Jeg skjønner at stortingsrepresentant Listhaug, som tidligere har hatt ansvaret for beredskapen, ikke ønsker å snakke om det å ta ansvar. Det som er viktig, hvis vi ser på avgiftspolitikken, er: Hva er det vi har gjort i dette budsjettet når det gjelder f.eks. drivstoffavgifter? Jo, vi har redusert drivstoffavgiftene – ganske kraftig har vi

redusert drivstoffavgiftene – og samtidig har vi gjort det på en måte som gjør at klimagassutslippene ikke går opp. Det går an å redusere avgiftene og samtidig ha en klimapolitikk som gjør at den som f.eks. skal kjøre en gravemaskin neste år, får lavere avgiftsbelastning og lavere utslipp – rettfærdig klimapolitikk som tar på alvor den situasjonen folk står i.

Så har vi vært opptatt av én ting til: å få ned reisekostnadene. Vi har styrket pendlerfradraget kraftig, for vi mener at de som har lang reisevei til jobb, skal få større skattefradrag. Det vil også slå inn for 2022. Vi har også redusert kostnadene til ferje, fordi det er en spesielt stor utfordring. Fra neste år vil det være gratis for alle norske øysamfunn – en stor reform som jeg håper står seg over tid.

Presidenten [10:29:13]: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:29:14]: Det betyr noe hva regjeringen gjør, og det det betyr, er at folk i Norge kommer til å få dårligere råd. Man snakker om andre land, men faktum er at Norge er i en helt unik posisjon. Vi lever i en spesiell tid, men det spesielle er at Norge er det landet som har enorme inntekter på det som nå skjer. Regjeringen har sagt at en av grunnene til at man gjør det man gjør, er at man vil unngå kutt i velferden. Likevel kutter man i plasser innen varig tilrettelagt arbeid. Man bruker eldreomsorgen som en salderingspost, og det verste vil jeg si er kuttet som rammer døende barn, barnepalliasjonsenteret i Kristiansand. Jeg synes det er regelrett hjerterått å se at denne regjeringen legger opp til at disse familiene, som gjennomgår det verste noen kan oppleve, nemlig å miste barnet sitt, ikke får brukt dette tilbudet, på grunn av at man kutter her. Hva vil finansministeren forsvare dette med overfor de familiene, som har det vanskelig nok fra før, som har dødssyke barn, som nå kanskje ikke får bruke dette tilbudet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:30:20]: Hva har vært hovedprioriteringene i dette budsjettet? Som sagt: beredskap, trygghet, rettfærdig fordeling og nasjonal kontroll. Så har vi ment at en viktig del av beredskapen er at vi skal styrke f.eks. fastlegeordningen og ha en god fastlegeordning i hele Norge, bruke et ganske betydelig beløp – helårseffekten rett i underkant av en milliard – på at alle skal ha tilgang til fastlege. Vi har også en ganske kraftfull satsing på sykehusene, som vi mener er rett, fordi det gir en grunnleggende trygghet at vi har sykehustjenester og beredskap i hele landet. De enkelte tilskuddspostene på det enkelte departement må man ta med fagstatsråden.

Presidenten [10:31:04]: Trond Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Helleland (H) [10:31:11]: Ja, det er krevende tider – spesielt også for regjeringspartiene.

I rekken av avgifts- og skatteforslag statsråd Vedum nå har lagt fram, har han kommet med en ny liten fiks sak, nemlig vektavgift på bil. Etter 500 kilo må man betale 12,50 kr per kilo. En normal familieelbil har en vekt på 2 000 kilo. Der utgjør batteriet cirka en tredjedel av vekten, mens dieselpickupen da ikke har dette tunge batteriet. Det gir altså en batteriavgift på rundt 9 000 kr for en normal familieelbil. I tillegg kommer det moms på de over 500 000 kr, og de fleste familieelbiler blir nå over 500 000 kr på grunn av denne vektavgiften.

Er det sånn at det grønne skiftet er satt på vent, og at målet om å få 100 pst. nullutslippsbiler i 2025 er oppgitt?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:32:14]: Jeg skjønner at representanten Helleland bruker mye tall, men når det gjelder de 500 000 kr, så er det moms på den delen over 500 000 kr. Det er ikke en terskel sånn at med en gang man går over der, så er det moms på alt.

Det blir interessant å se hva Høyre mener, om Høyre mener det er feil at elbiler over 500 000 kr skal betale moms eller ikke. Jeg merket meg representanten Tina Bru i stad. Jeg fikk inntrykk av at Tina Bru mente det var feil at de kraftverkene som har så høy inntjening, skal betale mer tilbake til fellesskapet. Samtidig mente Tina Bru, som vi hørte i stad, at det er feil at en ikke kuttet enda mer i oljepegebruken, så det blir interessant å se helheten i Høyres opplegg. Det må bli et voldsomt velferdskutt eller en stor skatteregning til folk flest.

Jeg mener at det vi gjør på bilavgifter, at vi nå skjærer ikke minst den delen av anleggsbransjen og andre som har hatt store utgifter det siste året, er et riktig grep, og jeg mener det er bærekraftig over tid også å ha moms på dyre elbiler.

Presidenten [10:32:14]: Frank Edvard Sve – til oppfølgingsspørsmål.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:33:32]: Situasjonen for vanlege folk og for næringslivet er alvorleg i heile Noreg. Dei opplever skyhøge drivstoffprisar, skyhøge straumprisar, det er auka rente. Det er alvorleg for vanlege folk, og det er alvorleg for næringslivet, også med tanke på den generelle prisveksten grunna krigen og det som skjer i Europa.

Staten, derimot, vert steinrik og håvar inn pengar som aldri før. Prinsippet i Noreg har i alle tider vore at ein har verdiskaping i private bedrifter, som òg tilset folk, som gjer at ein får skatteinntekter til staten som igjen vert brukte til å fordele ut til offentleg forbruk.

Spørsmålet til finansministeren er: Kven skal finansiere offentleg drift og forbruk når regjeringa no går til ti-

denes avgifts- og skatteangrep mot privat næringsliv? Aldri har det vorte ført meir pengar frå privat næringsliv over til staten. Kven skal finansiere offentleg drift når ein driv ein sånn politikk?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:34:34]: Det er interessant å høre på Fremskrittspartiet, for hvem er det som får økt skattebelastning? Jo, det er de selskapene Fremskrittspartiet veldig ofte har ønsket å privatisere. Kraftselskapene, som f.eks. Statkraft, har Fremskrittspartiet vært blant de fremste til å ønske å privatisere. Vi har ment det har vært klokt å ha disse offentlige selskapene i offentlig eie.

De store kraftselskapene får en større skatteregning neste år, det er riktig, fordi de har hatt store inntekter. I representanten Sves hjemfylke er f.eks. anleggsbransjen viktig, og de får en lavere skatteregning neste år, fordi vi setter avgiftene ned på f.eks. anleggsdiesel. Alle som er avhengig av transport i representanten Sves hjemfylke, og som bruker ferje, får lavere kostnader fordi man får ned ferjekostnadene. At kraftbransjen skal betale litt mer, syns jeg er rett og rimelig, og så får folk som tjener under 750 000 kr, mindre i skatt. Hvis Fremskrittspartiet mener det motsatte og er kraftbransjens største forsvarer, så vær så god.

Presidenten [10:35:01]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:35:43]: Mitt spørsmål går til finansministeren, som jeg gjerne vil få gratulere med å ha lagt fram det første virkelig gjennomarbeidede budsjettet fra Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen.

Som vi alle nok husker, sa regjeringen i fjor at de ikke hadde hatt god nok tid til å jobbe med budsjettet de la fram da. Derfor var det veldig mye som måtte rettes opp da vi satte oss ned for å forhandle om det. Etter budsjettforhandlingene med SV ble usosiale kutt som høy-reregjeringen hadde påført folk i årevis, reversert. Jeg hadde håpet å slippe å bruke kreftene på den samme øvelsen i år, når regjeringen skulle komme med sitt første virkelig gjennomarbeidede budsjettforslag.

Så kom forslaget i forrige uke – med kutt i ordningen for dagpenger. Ikke bare det: Dette er en blåkopi av forslaget som Solberg-regjeringen kom med til statsbudsjettet i 2018 – blåkopi i dobbel forstand. Det er samme ordlyd, samme begrunnelse, og det er knallblått. Det var et forslag som var så usosialt at det skapte sterke reaksjoner i LO, enorm mobilisering, og det ble faktisk stoppet. Det ble lagt tilbake i skuffen og har altså blitt hentet fram igjen nå, av en regjering som har gått til valg på å gjøre hverdagen tryggere for folk, en annen politisk kurs enn de blå. Et sånt kutt vil på ingen måte gjøre det lettere å få jobb, bare gjøre det veldig mye vanskeligere å være

arbeidsløs. Med regjeringens forslag vil mange få mindre i dagpenger, og mange vil ikke få i det hele tatt.

Derfor vil jeg gjerne høre om det er sann at finansministeren mener at vi i framtiden må regne med at gjennomarbeidede budsjettforslag fra dagens regjering faktisk innebærer å resirkulere forslag fra de blå som var så upopulære og usosiale at de ikke engang fikk støtte fra det forrige flertallet.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:37:44]: Noe av det aller beste som har skjedd det siste året, er at vi har en veldig lav ledighet. Det har aldri vært flere nordmenn som går på jobb enn det har vært hver dag de siste månedene – hver dag har det vært mange flere som går på jobb. Vi vet at i perioder med høy prisvekst er noe av det skumleste selvfølgelig den direkte effekten det har her og nå for folk med lave og middels inntekter, men den neste effekten er, altfor ofte, økende og høy ledighet. Derfor har hovedprioriteringen når vi har vært opptatt av å ha et budsjett som tar hverdagssituasjonen til folk på alvor, vært hvordan vi kan gjøre grep for å få ned prisveksten, og hvordan vi kan gjøre grep som gjør at ledigheten ikke går veldig mye opp. Den vil helt sikkert svinge litt, men den bør ikke ha sånne enorme hopp som vi har sett tidligere.

Vi har troen på arbeidslinjen, for vi trenger arbeidsfolk. Vi trenger at folk kommer seg i arbeid. Med det arbeidsmarkedet som er nå, er det en mulighet for mange, og vi trenger de folkene ulike steder i Norge. Derfor har vi gjort noen endringer. Når det gjelder dette med dagpenger, er det viktig at man skaper ro for folk. Dagpengeordningen står jo der, men det som ligger i vårt forslag, er at det er de siste tolv månedene som skal være grunnlaget for opptjeningen. Altså: Den arbeidsinntekten man har hatt de siste tolv månedene, skal være grunnlaget. Det er forutsigbart og trygt.

Det er et skrikende behov for å få folk ut av arbeidsledighetskøen og inn i jobb. Derfor har vi også en jobbpakke. Da vi skulle prioritere penger, mente vi det var riktig å legge penger inn i en jobbpakke for å få de som har vært arbeidsledig over tid, unge som ikke har vært en del av markedsmarkedet, fra arbeidsledighet og inn i arbeid. Arbeid er det aller viktigste for å klare å få en trygghet rundt familie og hjem, hvis man ikke må over på andre, mer langvarige ytelser.

Kirsti Bergstø (SV) [10:39:34]: Jeg registrerer at finansministeren omtaler det samme forslaget som ble beskrevet som usosialt og rått da Høyre la det fram, som nødvendig nå. Jeg kan forsikre finansministeren om at vi gleder oss over lave ledighetstall. Det er veldig positivt og bra. Derfor er det forståelig at det kuttes på sum totalt til dagpenger – men ikke på ordningen. Vi har ikke velferdsordninger og fellesskapsløsninger for

variable tider, men fordi livet endrer seg, for at vi kan stå i jobb, og fordi vi kan miste jobben. Vi kutter jo ikke i barnetrygden fordi det blir født færre barn, men vi har barnetrygd fordi vi skal ha universelle ordninger som sikrer brød og bukser. Folk velger ikke selv å miste jobben.

Jeg lurer på hvordan finansministeren mener at kutt i dagpengene kan gjøre hverdagen tryggere for folk.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:40:39]: Det er litt viktig at man ser på hva som faktisk er diskusjonen. Det blir ikke lavere dagpengesats. Dette gjelder opptjeningstiden, som er grunnlaget for dagpenger. Det er den man endrer, at man tar de siste tolv månedene som utgangspunkt for hva som er opptjeningstid. Det er det som er forslaget til endring. Tidligere har man hatt litt lengre opptjeningstid, nå er det de siste tolv månedene som skal legges til grunn.

Så har Senterpartiet og Arbeiderpartiet prioritert en jobbpakke fordi vi er opptatt av å få folk i arbeid. Vi har tro på arbeidslinja og tro på at det er masse ressurser også blant dem som har vært langtidsledige. Vi ønsker å få yrkesbrødre og -søstre aktive i hverdagslivet. Vi mener den beste medisinen for samfunnet totalt, og også det beste for den enkelte, er at vi klarer å få folk ut av arbeidsledighetskø og inn i jobb. Hvis ikke må vi selvfølgelig inn med mer varige ytelser, hvis det er medisinske årsaker til at en ikke kan være en del av arbeidslivet.

Presidenten [10:41:37]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kirsti Bergstø.

Kirsti Bergstø (SV) [10:41:38]: Det er flere tusen som vil få mindre utbetalt i dagpenger med den modellen regjeringen har lagt fram. Det er 2 000 som ikke ville fått dagpenger, som er arbeidsløse nå. Dette er et usosialt kutt som rammer arbeidsløse. Det må ikke stilles opp mot gode tiltak for å få folk i jobb, det støtter vi selvfølgelig opp om, men det å gå løs på tryggheten til folk gjennom å kutte i dagpengene, kan vi aldri akseptere. Derfor er jeg nesten fristet til å spørre om finansministeren mener at folk blir arbeidsløse med vilje, siden det er den veien regjeringen tydeligvis tenker at det er nødvendig å gå for å få folk i jobb. Derfor lurer jeg også på det jeg spurte om i sted: Vil folk få en tryggere hverdag av kutt i dagpenger?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:42:33]: Det er en politisk prioritering at vi har prioritert mer midler til en jobbpakke, for vi mener det er så viktig at alle skal få bidra etter de evnene de har, de ressursene de har. Vi er selvfølgelig bekymret, spesielt når vi ser unge under 30 år som ikke kommer seg i arbeid, for at man ikke skal klare i størst mulig grad å være yrkesaktiv så lenge som mulig.

Vi er opptatt av dem som f.eks. av medisinske årsaker ikke har fått avklart sin arbeidssituasjon, av at man skaper trygghet rundt dem. Derfor gjør vi endringer i AAP-ordningen som skaper trygghet rundt når AAP skal avsluttes, sånn at en får en avklaring før en eventuelt må tilbake til arbeidslivet. Kanskje er det uføretrygd som er riktig – det er det for noen fordi man har medisinske årsaker som gjør at det er rett.

Så gir vi en trygghet rundt feriepenger for dem som har vært ledige, nettopp fordi man også skal kunne ha et sosialt liv – et familieliv, alle de tingene – hvis man faller utenfor. Målet vårt er at flest mulig skal være innenfor. Derfor har vi prioritert den jobbpakken. Det er en politisk prioritering at vi mener at med det arbeidsmarkedet som er nå, er det mulig å få mange flere i arbeid.

Presidenten [10:43:37]: Kirsti Bergstø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:43:37]: Jeg hører at tryggheten for arbeidsløse overlates til SV fra dagens regjerings side. Det taler for seg.

I den dyrtiden vi er inne i nå, med økte levekostnader, er det mange som har det tøft og mange som sliter. Nå øker prisene på det aller meste, og vi får daglig tilbakemeldinger fra minstepensjonister som må spare på varme måltider. Vi så i sommer at ferietilbudet fra frivillige organisasjoner som var gratis for unger, hadde flere hundre på venteliste, og folk sliter med både strømregninger, matpriser, drivstoff og alt annet som øker. Da prøvde jeg å finne ut: Hva er de store fordelingsgrepene i dette budsjettet for folk som faktisk ikke får endene til å møtes? Jeg vil gjerne gi finansministeren muligheten til å svare på det – spesielt for minstepensjonister, uføre og dem som har veldig lave inntekter.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:44:38]: Jeg kan jo begynne der representanten Bergstø begynte når det gjaldt barn. Vi styrker tilskuddsordningen som ligger under barne- og familieministeren som nettopp kan brukes til f.eks. gratis ferie eller den type tiltak rettet mot barn. Vi mener det er viktig at vi også lager en helårsvirkning med å ha lavere SFO-priser, noe SV også var med på i dette budsjettet. Det gir en helårsvirkning. Det gjør det lettere for alle, selv om familien skulle ha dårlig råd, at førsteklassingen skal være i SFO. Vi tar det grepet at vi får ned barnehageprisene. Vi synes det er riktig, for flest mulig skal ha råd til å være med på det. Vi gjør også et distriktpolitisk tiltak med gratis barnehage i Nord-Troms og Finnmark.

Jeg nevnte i sted arbeidsavklaringspenger, og det er et viktig tiltak for trygghet. At ledige får feriepenger, er et viktig bidrag for trygghet. Det at vi har en høyere sosialhjelpsnorm, er viktig. At vi reduserer elavgiften, at det er

strømsstøtte, at vi gjør endringer for enslige forsørgere, og at vi gjør endringer i skatt, er viktig. Vi gjør en hel rekke tiltak for å ha en sosial profil.

Presidenten [10:45:43]: Kirsti Bergstø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:45:45]: Jeg er glad for at SV har både presset fram og inspirert regjeringen til større omfordeling og styrket velferd. Det har vært helt nødvendig. Jeg har også registrert at regjeringen gjentatte ganger har løftet fram både støtte til studenter, sosialhjelp og bostøtte, som SV har sørget for gjennom budsjettforhandlinger, men det er særlig én gruppe som kanskje hadde grunn til å føle seg ekstra sviaket da de så budsjettet, og det er minstepensjonistene. Grunnen til det er at når SV har foreslått å øke minstepensjonen, har det først blitt skjøvet på til trygdeoppgjør, og så til budsjettet. Alle pilene har pekt dit, men så kommer budsjettet, og så er det sannelig ingen verdens ting til dem som nå må spare på varme måltider, snu på hver krone, og som gruer seg til jul. Når mener finansministeren at det er riktig å løfte minstepensjonen, når det ikke er nå når dyrtiden er der og tynger hverdagen til de fattigste eldre?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:46:46]: Den aller tyngste prioriteringen i dette budsjettet er de økte kostnadene vi har til pensjon, fordi vi valgte den modellen vi valgte i Stortinget for et par år siden. Det gjaldt hvordan man skulle ha pensjon, og folketrygdens totale kostnader. Det skulle gi trygghet for folk. Det har Senterpartiet og Arbeiderpartiet vært veldig opptatt av. Derfor var disse økte kostnadene for folketrygden ca. 34,7 mrd. kr høyere – hvis jeg ikke husker feil – i dette budsjettet enn de var i fjor, altså en ganske kraftfull prioritering av det, fordi det var så viktig å gi grunntrygghet for pensjon og folketrygdens utgifter.

Så er det en del andre ordninger: Det at vi øker strømsstøtten til 90 pst., hjelper alle. Vi foreslår igjen tilnærmet å halvere elavgiften i januar, februar og mars og får ned kostnadene. Vi tror på en del generelle ordninger som hjelper alle grupper, og så har vi et omfordelende skattesystem. Det hjelper folk som har lave og middels inntekter. I bunnen er det aller viktigste for alle at vi klarer å få kontroll på prisveksten.

Presidenten [10:47:50]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:47:59]: Uansett hvor fargerike og uparlamentariske adjektiv jeg hadde valgt nå, hadde det vært umulig for meg å overdrive konsekvensene av priskrisen for folk, i alle fall for alle dem som ikke kan bruke sparetipsene fra Stein Erik Ha-

gen om å slå av bassenget i vinter. Finansministeren har sagt at vi skal komme gjennom denne krisen som et samfunn med mindre forskjeller. Det er jeg enig i. Jeg forstår at hovedoppgaven har vært å finne inndekning i et budsjett som skal redusere oljepengebruken, men det jeg ikke forstår, er at man velger å sende deler av regningen for krisen til dem som rammes hardest av krisen, altså de som har minst – i alle fall når det hadde vært mulig å få regnestykket til å gå opp på andre måter, uten å øke bruken av oljepenger innenlands.

Det er spesielt kuttet i dagpengene til de arbeidsløse som jeg synes er hjerterått og – etter å ha hørt replikkvekslingen med representanten Bergstø – helt bakvendtland, for dette er ikke ny politikk; det er politikk som er foreslått av en regjering før. Meg bekjent består dagens regjering av to partier – Arbeiderpartiet og Senterpartiet – som begge var imot denne omleggingen av dagpenger da den ble foreslått i 2017. Hadia Tajik sa på vegne av Arbeiderpartiet at omleggingen ville ramme folk med lav inntekt, kvinner som jobber deltid eller er midlertidig ansatt – de som har minst og står svakest, vil stå enda svakere, det vil øke forskjellene i Norge.

I Senterpartiets alternative budsjett for 2018, som er der man finner alle sannheter i verden, reverserte Senterpartiet den endringen. De skrev i sin merknad at de omgjorde endringen til regjeringen i dagpengeordningen fordi de mente at de hadde valgt å lytte til dem som kritiserte regjeringens endringsforslag for å være usosialt og uklokt. Mitt spørsmål blir da: Hva har forandret seg fra 2017 til i dag som gjør at den endringen ikke er usosial og uklok, men tydeligvis en god idé til hvordan man skal få regningen til å gå opp?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:50:01]: Det som er utrolig viktig for Stortinget og for oss i regjering når vi skal gå inn i dette budsjettet, er: Hva er de store utfordringene vi står overfor? Det ene er beredskap, trygghet, nasjonal kontroll. Derfor må vi prioritere forsvaret og de grunnleggende tingene høyt. Heldigvis er vi medlem i NATO, som gjør at vi kan bruke litt mindre penger enn hvis vi ikke hadde vært medlem i NATO, men vi prioriterer nominelt ca. 6,8 mrd. kr mer til forsvaret i år enn det vi gjorde i saldert budsjett for i fjor – en viktig og riktig prioritering. Så er det tryggheten for folk når det gjelder hverdagsøkonomien. Da er det å få dempet prisveksten. Det er kjempeviktig å ha en ansvarlig økonomisk politikk som gjør at ikke prisene bare går videre opp, fordi det i neste omgang fører til økt rente og skaper utrygghet, spesielt for mange enkeltpersoner, men også for småbedrifter. Så har vi behov for mer arbeidskraft. Når vi har gjort en prioritering, har vi prioritert å gi mer penger til å få folk inn i arbeid og har en jobbpakke på det. Det har vært en hovedprioritet for

regjeringen, for det hjelper folk. I tillegg har vi trygghet rundt de grunnleggende velferdsordningene.

Når det gjelder dagpenger, er det bare at det er en kortere opptjeningsstid. Det er de siste tolv måneder som skal ligge til grunn. Det er endringen. Det er ikke reduserte dagpengesatser. Det er kortere opptjeningsstid. Når det gjelder arbeidsavklaringspenger, har vi fått bort den uroen for at man plutselig kan bli kastet ut av ordningen. Man skal bli avklart før man eventuelt skal tilbake til arbeidslivet eller skal gå over på uføretrygd. Vi har gjort den prioriteringen at hvis man har vært arbeidsløs og fått dagpenger, skal man også da kunne ha et feriepeng grunnlag som gjør at man f.eks. neste år kan ta med familien på en liten ferietur, på hyttetur eller gjøre den typen ting som en familie gjør. Det har vært gjort grunnleggende prioriteringer for trygghet. Så har vi brukt skattesystemet sånn at de som har sterkest rygg, må betale lite grann mer, f.eks. kraftselskapene, mens de som tjener under 750 000 kr, får lavere skatt. Det er en god prioritering.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:52:03]: Men ingen av de endringene som Vedum her skryter av, hjelper dem som fortsatt er arbeidsledige til neste år. I regjeringens budsjett forventer man at 1,7 pst. av de sysselsatte skal være uten arbeid til neste år. Også regjeringens egne beregninger viser at denne omleggingen – som ikke er en teknisk omlegging – er en innsparing på 190 mill. kr. Slik jeg har forstått matte, er det sånn at hvis regjeringen skal spare 190 mill. kr, er det noen andre som får 190 mill. kr mindre. Det er de som da enten ikke får rett på dagpenger fordi de ikke har tjent nok det siste året, men kanskje de siste tre årene – det er ca. 2 000 personer – og så er det alle de som får lavere dagpenger fordi opptjeningsperioden er kortere.

Som Hadia Tajik så klokt sa, og også Senterpartiet så klokt sa, rammer dette sylskarpt urettferdig dem som har minst – ikke de som har hatt en trygg jobb og jobbet stabilt, men de som har hatt en løs tilknytning til arbeidslivet, kanskje vært i den såkalte «gig economy» og hatt korte kontrakter. Det er de som rammes aller hardest av dette. Det er derfor jeg mener at Senterpartiet hadde rett i 2017 om at dette er usosialt og uklokt.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:53:06]: Tallet representanten brukte, var 190 mill. kr. Så lager vi en jobbpakke. Hvis jeg ikke husker helt feil, var den på 230 mill. kr. Vi gjorde en prioritering – å få folk i arbeid – for vi mener det er den beste metoden for å få en velstandsvekst for den enkelte, for familiene og for samfunnet som helhet. Vi gjorde en klar prioritering på en jobbpakke for å få folk ut av ledighet, spesielt langtidsledighet, og inn i arbeidslivet. Det er riktig for alle.

Så har vi gjort en ting til: gitt trygghet. Det er ikke sånn at det er kutt i satsene når det gjelder ledighets-trygd. Den ligger der, bare at det er en litt annen opptjeningstid. Vi har gitt trygghet når det gjelder AAP, gitt trygghet når det gjelder feriepenger for dem som har vært arbeidsledige, og så har vi prioritert trygghet for oss alle ved en sterkere satsing på forsvar og den grunnleggende beredskapen i Norge. Det tjener vi alle på, uansett hvilken rolle vi har.

Presidenten [10:54:04]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Marie Sneve Martinussen.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:54:05]: Det jeg hører, er at regjeringen har prioritert dem som kan klare å komme seg i arbeid. De som uansett ikke kommer seg i arbeid til neste år – som vi vet er noen, for vi får ikke null arbeidsledighet i Norge til neste år – har man nedprioritert. Jeg synes det høres ut som om man har satt svake grupper opp mot hverandre. Det hjelper ingen ting for de som ikke får dagpenger til neste år på grunn av denne omleggingen, de som da må gå og få sosialstønad fordi det er den eneste muligheten hvis man ikke får dagpenger. Jeg lurer nesten på om finansministeren har noen sparetips til hvordan han mener at disse folkene skal klare seg, eventuelt om han har noen mirakelkur for hvordan alle kan komme seg i arbeid – som så klart er et mål for både Rødt og regjeringen, men det er et mål vi kanskje ikke får innført i 2023.

Når det gjelder pengebruken, var finansministeren i replikkvekslingen med representanten Tina Bru skjønt enig i at skatteforlikets nivå på bedriftsbeskatning skulle ligge fast på 22 pst., men skatteforlikets nivå på bedriftsbeskatning var på 23 pst., så her har regjeringen valgt å beskytte et kutt som høyresiden gjorde i brudd med forliket. De pengene vil man ikke bruke for å hjelpe de arbeidsledige.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:55:11]: Det er rett, som representanten påpeker, at vi holder oss innenfor skatteforliket når det gjelder bedriftsbeskatningen. Med skatteforliket var 23 pst. det taket som var satt, og vi viderefører det på 22 pst. Vi mener det er rett i den situasjonen Norge er i nå. Det er veldig forskjellig inntjening i ulike bedrifter. Noen bedrifter tjener helt enormt på de høye prisene, spesielt bedrifter innenfor energisektoren. Noen av dem har tjent helt enormt. Andre bedrifter har hatt ekstra utfordringer på grunn av den situasjonen vi er inne i. Derfor mener vi det er rett å videreføre det på 22 pst., samtidig med at vi også gir målrettede avgiftskutt til noen av de næringene som har merket dette veldig tydelig, f.eks. anleggsbransjen, som rammes veldig av høy prisvekst fordi det skaper ustabilitet når de skal legge inn priser og anbud, for det

er vanskelig å vite hva som er neste halvårs pris. Derfor har vi gjort den skatteprioriteringen med stabilitet for det brede lag, høyere skatt for dem som har hatt størst inntjening, kraftbransjen spesielt, og avgiftskutt for næringer som har hatt utfordringer, som f.eks. anleggsbransjen.

Presidenten [10:56:16]: Marie Sneve Martinussen – til oppfølgingsspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:56:16]: Man har videreført bedriftsbeskatningen på et lavere nivå enn det som forliket var – det var det som var mitt poeng – men jeg noterer meg at finansministeren ikke har noe særlig godt svar til dem som taper inntekt på grunn av denne omleggingen, og heller ikke noe godt svar på hvorfor man har endret politikk. Noen ville kanskje påstå at det er litt snikete å innføre denne omleggingen av dagpengesystemet når arbeidsledigheten er veldig lav. Det står også i proposisjonen at vi må forvente at denne innsparingen på 190 mill. kr – eller det tapet som de arbeidsledige da får – blir større de neste årene etter hvert som arbeidsledigheten potensielt øker. Spørsmålet er om svaret fra regjeringen er: Klipp deg og få deg en jobb, hvis ikke får du berge deg selv. Dette er ekte mennesker som får mindre penger i en priskrise som vi vet rammer ekstremt skjevt. Det er mange gode grep i budsjettet som jeg har brukt tid på å skryte av tidligere, men her mener jeg at regjeringen har bommet.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:57:12]: Punkt nummer én er at hvis man har vært i jobb og mister jobben, har man rett på arbeidsledighetstrygd. Det har man fortsatt, på samme nivå som nå, bare at det er en annen opptjeningsperiode som ligger til grunn for det. Det er de siste tolv månedene.

Punkt nummer to: Vi er opptatt av at folk som over tid ikke har arbeidsevne, f.eks. av medisinske årsaker, skal velferdssamfunnet sørge for at f.eks. kommer inn i uføretrygd, som gjør at de får en trygghet rundt sin hverdagsøkonomi, for det er jo det velferdssamfunnet vi har. Så har vi gjort en endring slik at f.eks. en som har vært langtidssykemeldt, som da må på arbeidsavklaringspenger og ikke er avklart, skal få mer trygghet for ikke plutselig å skulle miste de ordningene. Vi har lagt inn mer penger til de overgangene, sånn at overgangene fra f.eks. arbeidsavklaring til arbeid eller til uføretrygd skal bli mer smidige og skape mer ro i folks hverdagsliv.

Presidenten [10:58:04]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trond Helleland (H) [10:58:17]: Finansministeren skal få hvile nå – jeg har et spørsmål til samferdselsministeren.

Siden regjeringsskiftet har regjeringen gjort noen få grep i samferdselspolitikken. De har særlig vært opptatt av å reversere reformer som Solberg-regjeringen innførte, spesielt på jernbanen. Konkurransetsettingen av jernbanestrekninger har blitt stoppet. Det skulle direktetildeles kontrakter på østlandsområdet i en slags konkurranse mellom Vy og Flytoget. Så ble noen sinte, i LO og andre steder, og så sier samferdselsministeren nå at han vurderer å slå sammen Vy og Flytoget. Da blir det altså bare én aktør som skal konkurrere om disse kontraktene.

Det kan diskuteres hvor mange milliarder en sparte på å frigjøre investeringer i jernbanen ved å gi Go-Ahead, SJ og Vy Bergensbanen og de ulike fjerntogstrekningene, men det er åpenbart milliardbeløp, og det er åpenbart en besparelse.

På veifeltet tok også den forrige regjeringen grep. Nye Veier ble etablert for å sikre utbygging av lengre strekninger. Veireformen har gjort alle bedre. To miljøer – Nye Veier og Statens vegvesen – konkurrerer om å bygge vei raskest mulig og billigst mulig. Resultatet er at vi får mer igjen for pengene når vi investerer i vei. Mens en på jernbane har nullet ut effektiviseringsgevinstene, er det derfor med stor interesse jeg leser kapitlet om Nye Veier i statsbudsjettet:

«Selskapet har beregnet reduserte kostnader og økt nytte på til sammen 33,5 mrd. kr (...), hvorav 10,2 mrd. kr er økt nytte for samfunnet, og 23,3 mrd. kr er reduserte kostnader.»

Dette er godt skrevet og står i budsjettforslaget fra statsråden. Er statsråden enig i at Nye Veier AS er en suksess som bør videreføres?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:00:10]: Det er mange positive elementer ved Nye Veier. Noen av dem har representanten nå nevnt i sitt innlegg. Representanten er også vel kjent med at vi har satt i gang et arbeid med å gå igjennom hvordan vi skal organisere veisektoren framover, for det er også noen elementer ved det å ha to utbyggingsselskaper som ikke nødvendigvis er så fornuftig når man ser på hvor lite landet vårt er.

Hovedpoenget med å gå igjennom hvordan vi skal organisere veisektoren, er ikke bare det at vi har et selskap som heter Nye Veier, men også at vi har gjort andre store endringer når det gjelder hvordan vi organiserer veisektoren vår. Vi har hatt en reform – som jeg mener har vært riktig – hvor vi har overført det fulle og hele ansvaret for veier til fylkeskommunene, men det oppstår jo da noen nye utfordringer som følge av det. Derfor er regjeringen i gang med en slik gjennomgang. Vi har hatt gode drøftingsmøter. Vi har hatt innspillmøter med mange aktører innenfor sektoren og jobber nå videre med hvordan vi skal konkludere eller komme videre med hvordan vi skal organisere sektoren.

Trond Helleland (H) [11:01:14]: Nye Veier har i hvert fall vist at de kan effektivisere og utnytte kronene bedre. Solberg-regjeringen ga derfor Nye Veier ansvaret for det såkalte FRE16, dvs. Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16. Etter å ha overtatt prosjektet har Nye Veier, som statsråden skriver i sitt budsjett, «arbeidet godt med å optimalisere nytten og redusere utbyggingskostnader både for vei- og banedelen». Så langt er alt vel, men så står det videre:

«Som følge av stramme økonomiske rammer, at fordelene ved fellesprosjektet er mindre enn først antatt og at det er viktig å samle jernbanekompetansen, mener likevel regjeringen at det er riktig å tilbakeføre Ringeriksbanen til Bane NOR» og E16 til Nye Veier.

Når modellen var så vellykket som statsråden beskrev, optimaliseringen har gått så bra, og kostnadene er redusert, hvorfor kan en da ikke fortsette å bruke den modellen som gjør at dette prosjektet er byggeklart, og at en kunne satt i gang dette når som helst? Hvorfor velger regjeringen å trenere Ringeriksbanen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:02:18]: Resonnementet til representanten Helleland baserer seg på en logisk feilslutning, for selv om Nye Veier har oppnådd gode resultater, betyr ikke det at man ikke kan oppnå gode resultater med en annerledes innretning. Vi har stor tillit til at Bane NOR vil kunne være med på å optimalisere Ringeriksprosjektet, og vi har stor tillit til at Nye Veier skal kunne gjøre det videre med veiprojektet.

Den store historien tror jeg at representanten Helleland kjenner godt. Vi er i en tid hvor vi må holde tilbake den offentlige pengebruken. Vi kan ikke sette i gang nye, store samferdselsprosjekter nå. NTP-en som ble lagt fram i 2021, var nok krevende å oppfylle da, for det var lagt opp til at halvparten av handlingsrommet i økonomien skulle gå til transportpolitikk. Det tror jeg ikke var spesielt realistisk på det tidspunktet, og derfor skrev den regjeringen som Høyre da var en del av, at dette måtte man vurdere opp mot handlingsrommet i økonomien. Nå er vi i en helt annen situasjon, hvor det er riktig å holde tilbake den offentlige pengebruken, og derfor må vi utsette prosjektet.

Presidenten [11:03:17]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trond Helleland.

Trond Helleland (H) [11:03:18]: Å flytte Ringeriksbanen tilbake til Bane NOR og beholde Nye Veier uten midler til oppstart og uten økt portefølje eller økte budsjetter til Nye Veier kan ikke leses som noe annet enn at regjeringen nå sender Ringeriksbanen ut på en ny ørkenvandring, siden det famøse vedtaket i 1992 – «deal» – en mellom tidligere samferdselsminister Kjell Opseth

og SV. Så har vi vært så heldige at stortingskandidaten fra Buskerud, nå stortingspresident, Masud Gharahkhani, var så elskverdig å legge ut en video i valgkampen der han garanterte for byggestart i 2022. Hvor lenge skal stortingspresidenten og folk på Ringerike, i Bærum, i Hallingdal, på Voss og i Bergen holdes for narr? Når starter byggingen av vei og bane til Hønefoss?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:04:08]: Når vi overfører prosjektet til Bane NOR, altså jernbanedelen, betyr det at det blir en del av porteføljen på jernbanesiden. Det betyr i utgangspunktet at prosjektet er prioritert, for det er en rekke prosjekter som ikke engang er i porteføljen. Det er ingen endring på det i det regjeringen nå legger opp til, men det er klart at det er en utsettelse, og det har jeg begrunnet veldig godt.

Vi har ikke noe grunnlag for å sette i gang disse store prosjektene nå, med de økonomiske utsiktene vi ser foran oss. Vi vil ikke bidra til at rentene stiger mer enn det som Norges Bank nå prognostiserer, og vi vil heller ikke bidra til økt prisvekst og inflasjon gjennom å sette i gang store samferdselsprosjekter i den tiden vi lever i. Jeg har tillit til at Nye Veier klarer å optimalisere prosjektet videre, og det ligger da i deres portefølje. Det er ingen hemmelighet at det også betyr en innsparing i Nye Veiers økonomiske handlingsrom, slik at de likestilles med Statens vegvesen i så måte.

Presidenten [11:05:19]: Vi går videre til neste hovedspørsmål

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:05:25]: Meteorologene advarer befolkningen mot ekstreme værphenomen for at vi skal kunne ta forholdsregler, gjerne fortøye båten litt ekstra godt for å unngå farlige følger av høststormene. Tilsvarende advarer helsemyndighetene oss mot farlige virus for at vi skal kunne ta forholdsregler. Veimyndighetene advarer befolkningen mot farlige veier. Klimamyndighetene advarer befolkningen om klimaendringer. Sikkerhetsmyndighetene advarer befolkningen om identitetstyveri. Sånn kan jeg fortsette. Alt dette kan gjøres for at befolkningen skal kunne ta forholdsregler.

Når det gjelder politiet i Oslo, velger man heller å undersøke sannheten om kriminaliteten i hovedstaden, med den begrunnelsen at det er egnet til å skape frykt. Med det fratar man også befolkningen muligheten til å ta forholdsregler. De gjeldende retningslinjene for politiet i Oslo er at det som hovedregel ikke skal informeres offentlig via media om begåtte overfallsvoldtekter. Dette er begrunnet ut fra en bevisst avveining, hvor hensynet til å unngå frykt i befolkningen er gitt forrang fremfor hensynet til å opplyse befolkningen om kriminalitets- og trusselbildet i hovedstaden.

Mener justisministeren at det er riktig av politiet i Oslo å dysse ned overfallsvoldtekter og ikke dele hendelser som det i media, med den begrunnelsen at det kan skape frykt?

Statsråd Emilie Mehl [11:07:29]: Det som er helt sikkert, er at i en sann vurdering er det ulike hensyn. Vurderingen er gjort av politiet, og det er ikke riktig av meg å overstyre den.

I den situasjonen vi befinner oss i som land også, akkurat nå, er vi omgitt av en rekke mulige trusler mot samfunnet. Vi har en krig i nærområdet vårt. I Oslo hører vi noen ganger om skyteepisoder. Vi må finne riktig måte å kommunisere på. Selv om alle disse tingene skjer rundt oss, selv om det skjer kriminalitet i Oslo, betyr ikke det at befolkningen skal gå rundt og være redde hver dag, for vi har tiltak for å skape trygghet, som folk også må finne ro i. Det er også en del av jobben som politiet skal klare å kommunisere, og som vi som regjering skal kommunisere.

Representanten fokuserer på Oslo i sitt spørsmål. Når det skjer mange skyteepisoder på kort tid, eller knivepisoder, som vi har hatt perioder med, er det f.eks. noe som kan være egnet til å skape frykt utad hvis man ikke har en balansert kommunikasjon. Hvis det hadde vært sånn at vi som regjering, eller politiet, så på de hendelsene og lot være å gjøre noe eller lukket øynene og så en annen vei, hadde det vært grunn til å være utrygg, men det er ikke tilfellet. Det som skjer, er at i Oslo har vi som regjering det siste året styrket politiet, styrket politiets arbeid mot vold, mot gjengkriminalitet, og vi har økt tilstedeværelsen i bydelene, særlig på grunn av at det har vært noen perioder med uro. I politiet selv vurderer de hele tiden hvilket situasjonsbilde de befinner seg i, og gjør tiltak. Blant annet har de økt patruljeringen i noen bydeler i Oslo, i lys av de episodene vi har sett de siste månedene.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:09:24]: Noen av oss mener vel kanskje at den beste formen for kommunikasjon er å være ærlig. Det å undersøke fakta i en såkalt kommunikasjonsstrategi er en ganske farlig utvikling, og det er altså noe som ligner på det som foregikk i vårt naboland Sverige: først fornektelsen fra den politiske eliten av kriminalitetssituasjonen i Sverige, så forsøkte eliten å skjule sannheten, og deretter kom det aggressive angrep på alle dem som viste fram sannheten. Vi vet hvordan det endte. Til slutt reiste velgerne seg og byttet ut den politiske eliten. Folk fortjener sannheten. Hva vil justisministeren gjøre for å bryte mønsteret fra Sverige og forhindre svenske tilstander i Norge? Det står fint lite å lese om det i statsbudsjettet.

Statsråd Emilie Mehl [11:10:28]: Jeg deler ikke representantens syn på at noen forsøker å undersøke sann-

heten. Det er mange måter å få innsikt i kriminalitetsutviklingen i Oslo på. Politiet bidrar mye med sin kommunikasjon. Vi har straffesaksregisteret. Vi har mange ulike måter det rapporteres på, som gjør at vi har oversikt over utviklingen. Når man skal snakke om hva som er sannheten, er det helt sant at det skjer voldshendelser, og det kan skje voldtekter. Det er en del av samfunnet vårt, men vi må også da ha med oss den andre delen av sannheten. For eksempel vet vi at når det i høst har vært flere voldsepisoder på rad, er det en del av en naturlig variasjon man har sett over de siste årene. Noen perioder er det mer rolig, noen perioder er det mer aktivitet. Det er også en del av sannheten. Derfor er jeg oppatt av at man skal kommunisere dette balansert.

Presidenten [11:11:24]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Per-Willy Amundsen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:11:29]: Folk flest har ikke tilgang til å lese straffesaksregisteret. De rapportene statsråden viser til, er noe som ikke engang media leser. Man kan godt hevde at man ikke skjuler sannheten, men om man ikke går ut i offentligheten og forteller sannheten, er det etterlatte inntrykket at man skjuler sannheten, og det er også noe som bidrar til å skape konspirasjonsteorier. Hvorfor underslår egentlig politiet disse sannhetene? Hvis man ønsker å bekjempe den type destruktive holdninger og konspirasjonsteorier, som er helt håpløse, bør det første og beste trekket være at man forteller sannheten og ikke bidrar til å angripe politiets tillit i befolkningen, for det er nettopp det som skjer. Ser ikke statsråden at de retningslinjene som politiet selv opererer med, egentlig bidrar til å svekke befolkningens tillit til politiet, og at det i neste instans er en svært uønsket utvikling?

Statsråd Emilie Mehl [11:12:32]: Til det første som ble sagt: Hvem som helst i befolkningen kan gå inn på f.eks. politiet.no og se på den statistikken som ligger der, hvis man er interessert i det. Jeg er kjent med at pressen gjør det. Ofte får jeg spørsmål om disse tingene, så det er ikke helt riktig at ingen følger med på dette.

Jeg har diskutert dette temaet med en annen representant fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug, i media i det siste og fått spørsmål egentlig langs de samme linjene. Der har jeg svart tilbake at det er riktig at vi har registrert noen flere voldshendelser i det siste, men samtidig ser vi at den langsiktige trenden er at antallet unge gjengangere som begår alvorlig kriminalitet, f.eks. går ned. Det er sånne ting som Fremskrittspartiet ikke velger å ta med seg videre i sine resonnementer, så vi snakker litt forbi hverandre her. Jeg er helt enig med representanten i at det er viktig at man har åpenhet rundt hva som er de

faktiske forholdene. Samtidig er det viktig at folk har trygghet når det er trygghet.

Presidenten [11:13:35]: Per-Willy Amundsen – til oppfølgingsspørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:13:35]: Da opplever jeg at justisministeren egentlig kunne bekrefte at Norge befinner seg i første fase av det som Sverige var igjennom, før man til slutt måtte ta grep. Det er altså fornektelsen, det at man ikke ser hva som foregår rundt seg, og velger å underslå det. Bare som eksempel: I forrige uke, natt til torsdag, var det et angrep med kniv, altså knivstikking, en skyteepisode og en gjengvoldtekt – alt i løpet av én natt i hovedstaden. Ikke kom og fortell oss at ikke det handler om en negativ utvikling i hovedstaden. Det er masse eksempler på det, og da må man på en måte ta grep – ikke nekte å komme til Stortinget og redegjøre for situasjonen og kriminalitetsbildet i Oslo, som statsråden gjør, men heller sørge for sammen med Stortinget å sette inn kraftfulle tiltak, slik man har gjort i Danmark, for å stoppe den negative utviklingen. Vil statsråden vurdere det?

Statsråd Emilie Mehl [11:14:40]: Det er nesten et år siden regjeringen tiltrådte. Dette var en av de aller første tingene vi tok grep mot: gjengkriminalitet i Oslo, som er et problem vi må ta på største alvor, selv om man ser at trenden går noe opp og ned. Vi styrket politiet i tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet med 200 mill. kr, hvor 40 mill. kr gikk til styrket innsats i Oslo. Nå skal vi innføre et våpenamnesti, som kan bidra til å redusere omløpet av ulovlige skytevåpen. Vi ønsker å stramme inn på reglene for inndragning for å stoppe finansiering av gjengene. Vi vil se på reglene for ungdomsstraff for å sørge for at man får et raskere spor, bedre oppfølging av unge gjengkriminelle og forhindre at man faller tilbake til kriminalitet. Det er en lang rekke ting, i tillegg til alle de tingene som går på sosial utjevning, f.eks. område-satsinger og det å se hele bildet som handler om forebygging.

Presidenten [11:15:38]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Helge Orten (H) [11:15:53]: Overskrifter om at finansminister Vedum varsler stramme tøyler i budsjettet har gått igjen i ukene og månedene før budsjettframleggelsen. Statsministeren og finansministeren har fortalt hvor vanskelig budsjettet vil bli, og at det ikke er rom for å gjennomføre løftene fra regjeringsplattformen. Det er åpenbart nødvendig med et stramt budsjett, for å unngå unødig press i økonomien og at hele regningen bli veltet over på folk og bedrifter gjennom økte priser og økte renter.

Regjeringas fasit fikk vi forrige torsdag. Det var et budsjett med ekstraordinært store både inntekter og utgifter, og det var et budsjett med store skatteøkninger som vi knapt har sett maken til tidligere. Det var ikke et budsjett som kan regnes som stramt, eller som bidrar til å redusere presset i økonomien. Det bekrefter regjeringa selv i budsjettdokumenter, den beskriver det som nøytralt.

I denne situasjonen ville det være naturlig å snu alle steiner for å se om det var mulig å redusere offentlige utgifter. Regjeringa velger heller å bruke ressurser på en oppsplitting av kommuner og fylker, f.eks. Det ville også være naturlig å sette i gang reformer som kan bidra til økt kvalitet og bedre bruk av skattebetalernes penger, og som ville øke handlingsrommet i årene som kommer. Bare en videreføring av jernbanereformen ville jo spart staten for betydelige midler.

Spørsmålet mitt går naturlig nok til finansministeren. Har finansministeren planer om å gjennomføre noen reformer som kan gi oss økt handlingsrom i årene som kommer, og som kan ruste oss bedre for de utfordringene vi vet vil komme? Det kunne være greit å få et svar som går ut over det å redusere litt konsulentbruk.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:17:28]: Det var mye å ta tak i da vi kom inn i regjeringskontorene etter Høyre, ikke minst når det gjelder statlige byggeprosjekter, for å klare å redusere oljepengebruken og også for å bruke skattepenger mer fornuftig og mer ansvarlig. Jeg kan gå igjennom flere prosjekter. Først vil jeg si én ting: Hovedpoenget med at vi ønsker å redusere oljepengebruken – og det er helt nødvendig – er å få kontroll på prisveksten. Det er ekstremt viktig for veldig mange småbedrifter, og det er viktig for enkeltpersoner, spesielt dem som har middels og lave inntekter.

La oss gå igjennom noen prosjekter. Når det gjelder nytt regjeringskvartal og grepene vi har tatt der, er det i sum anslått til ca. 5 mrd. kr rimeligere løsninger nå enn da Høyre la sin plan. For å ta et annet stort prosjekt, redusert utbygging av campus ved NTNU: Der tok Ola Borten Moe en runde og sa at her må vi gjøre det enklere. Vi må spare, men samtidig få en god løsning. Det er anslått til en innsparing på ca. 6 mrd. kr. Det er to konkrete prosjekter og 11 mrd. kr i reduserte kostnader ved å justere investeringer. Nå har vi en nedskalering i samlokaliseringen av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet. Det er et milliardbeløp man sparer på det. På ulike statlige byggeprosjekt vi har nedskalert og gjort mer effektive, er det ca. 14 mrd. kr i innsparte midler sammenliknet med det Høyre la opp til. Jeg kan ta et annet eksempel: Vi har redusert innenfor jobbreisevaner i staten med ca. 700 mill. kr, for vi mener det er mulig etter den

perioden vi har vært igjennom, ved å bruke Teams og andre verktøy.

Det som har vært hovedjobben for oss i det året som har gått, er ikke minst å dra ned de store statlige byggeprosjektene og gjør dette rimeligere, billigere, men likevel godt.

Helge Orten (H) [11:19:30]: Det å gjennomføre og gå kritisk gjennom store byggeprosjekter kan ha mange gode sider ved seg. Det som er interessant ved de eksemplene som finansministeren nevner, er at de sannsynligvis har veldig liten effekt i 2023, men kanskje kan ha større betydning nærmere 2025 eller 2030.

I tillegg er det sann at mens finansministeren er opptatt av at budsjettet nå legger til rette for noe mindre oljepengebruk, så er det den samlede pengebruken i økonomien som har betydning for hvordan dette budsjettet vil virke på presset i økonomien, og hvordan det vil virke på både inflasjon og renter. Der skriver regjeringa selv at dette budsjettet virker nøytralt – som i ordets rette forstand, at det er nøytralt. Det betyr at de jo ikke vil bidra til å redusere presset i økonomien, slik regjeringa selv beskriver dette budsjettet. Hva tenker finansministeren om det, og er det slik at en ser for seg at det er nødvendig med ytterligere innstramminger i tida framover?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:20:35]: Det er helt rett at vi må ta kostnadene for mange av de byggeprosjektene som forrige regjering satte i gang. For eksempel øker investeringer i statlige bygg neste år med 6,5 mrd. kr sammenlignet med det som er vedtatt for i år, for vi kan ikke stoppe midt i når man f.eks. har begynt å bygge regjeringskvartalet, men vi må gjøre det rimelig på de valgene vi kan ta. For eksempel har vi valgt en rimeligere løsning for Ring 1 enn det Høyre la opp til, noe som gir effekt allerede i år.

Vi må tenke litt mer langsiktig fra år til år også, og vi prøver å stramme inn, men vi må jo finansiere det som er i gang, og det er en økning i statlige byggeprosjekter på ca. 6,5 mrd. kr til 2023 sammenlignet med i år. Det har vi klart å gjøre samtidig som vi reduserer oljepengebruken, samtidig som vi ser at kostnadene til folketrygden er økt med i overkant av 34 mrd. kr, samtidig som vi har innført en strømsikringsordning som ligger i overkant av rundt 45 mrd. kr, og vi må styrke Forsvaret og den nasjonale beredskapen. Vi har klart – og det har vært helt nødvendig – å ta ned oljepengebruken, og budsjettimpulsen er på minus 0,6 pst.

Presidenten [10:21:39]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Helge Orten.

Helge Orten (H) [11:21:39]: I mitt spørsmål til finansministeren var jeg opptatt av hvilke typer reformer man kan se for seg for å ta ned offentlig pengebruk i årene som kommer, skaffe oss større handlingsrom, gå gjennom det offentlige budsjettet på en måte som gjør at vi faktisk kan skaffe oss det handlingsrommet vi trenger for å møte de utfordringene vi ser i framtiden. Det er mange store utfordringer som står foran oss, og handlingsrommet blir sannsynligvis ikke veldig mye større. Vi må gjøre kraftige grep også på utgiftssiden for å få dette til å gå opp.

Jeg registrerte ikke veldig mange forslag til langsiktige reformer fra finansministeren. Betyr det at løsningen er den enkle løsningen, nemlig at også skattene må økes ytterligere i årene som kommer? I så tilfelle, hvilke skatter ser finansministeren for seg at er de neste på lista?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:22:33]: Hvis det er så enkelt å nedskalere f.eks. NTNU, er det rart at Høyre ikke gjorde det selv da Høyre styrte. Vi gjorde jobben. Selvfølgelig skapte det støy, men det var helt nødvendig og rett. Et annet eksempel er Vikingtidsmuseet her i Oslo. Vi tok jobben og nedskalerte det. Selvfølgelig skapte det litt støy, for det hadde vært enda morsommere for dem som fikk det, hvis vi hadde brukt mer penger. Selvfølgelig hadde det vært artigere i Finansdepartementet hvis vi hadde lagt opp til samme oppussingsprosjekt som Høyre la opp til. Det hadde blitt mye finere lokaler og artig med fin gangbru fra Finansdepartementet over til høyblokken, men det synes vi er unødvendig, for vi ønsker å gjøre det rimeligere. Sånn kunne jeg ha fortsatt. Vi har gjort veldig mange enkelttiltak for å klare å redusere kostnadene. I den situasjonen vi er nå, må vi samtidig bruke en del mer penger på sikkerhet og trygghet, og klare å redusere oljepengebruken. Det har vi gjort. Vi mener det er riktig at de selskapene som har hatt spesielt store overskudd, sånn som kraftbransjen har hatt, må bidra litt mer i den tiden vi er i, og at vanlige folk skal få lavere skatt. Det får de med vårt opplegg.

Presidenten [11:23:39]: Helge Orten – til oppfølgingsspørsmål.

Helge Orten (H) [11:23:38]: Jeg var ikke klar over at jeg hadde flere spørsmål igjen, men det var hyggelig.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:23:43]: Det er en raus president i dag.

Helge Orten (H) [11:23:45]: Det er veldig raust på slutten av spørretimen – tusen takk for det.

Jeg registrerer at vi fremdeles er i den situasjonen at vi ikke får gode svar på hvilke langsiktige reformer finansministeren ser for seg framover når det gjelder det å

jobbe med både de langsiktige utfordringene i økonomien vår og for så vidt det å begrense offentlig pengebruk. Men nå er oljepengebruken og handlingsregelen sånn utformet at én ting er hvor mye penger som skal brukes i økonomien, en annen er hva pengene skal brukes til. Intensjonen i handlingsregelen var jo i sin tid at det skulle brukes til samferdsel, kunnskap, forskning og vekstfremmende skattelettelser. Så ser vi at i dette budsjettet er det en realnedgang både i samferdsel og i forskning, og det blir betydelig økte skatter.

Ser vi nå et trendskifte fra regjeringa, der en vrir offentlig pengebruk fra det som kan bidra til verdiskaping, over til økt offentlig forbruk?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:43]: Hvis man går inn i bakgrunnstallene, som Høyre sikkert ikke har fått gjort ennå, ser man at det offentlige forbruket går mindre opp med vårt forslag enn det gjorde da Høyre styrte. Nettopp fordi vi har gjort noen tøffe prioriteringer, har vi også prioritert det som er viktigst, så det offentliges andel av BNP går ned neste år sammenlignet med i år. Vi gjør rett og slett en del innstrammende tiltak.

Den enkelte statsråd har også gjort tydelige og klare omprioriteringer på sitt område, målrettede omprioriteringer for å prioritere det viktigste. Det viktigste i år har vært beredskap, trygghet, kontroll – og også å ha et budsjett som kan bidra til å dempe prisveksten, for det er den virkelig store utfordringen for norske bedrifter.

Det er riktig at vi gjennomfører noen store, nye skattegrep, f.eks. det at de største oppdrettsselskapene skal betale mer tilbake til fellesskapet. Det mener vi er riktig, men det skal gjøres på en måte som gjør at lokalsamfunn sitter igjen med mer enn i dag, og det skal gjøres på en måte som gjør at vi i stor grad skjærer de små.

Presidenten [11:25:39]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:25:42]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:25:44]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål nr. 3, fra representanten Ingrid Fiskaa til utenriksministeren, vil bli besvart av kommunal- og distriktsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist. Spørsmålet blir etter anmodning fra kommunal- og distriktsministeren flyttet og besvart før spørsmål nr. 19, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål nr. 4, fra representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål nr. 5, fra representanten Kathy Lie til barne- og familieministeren, vil bli besvart av kommunal- og distriktsministeren på vegne av barne- og familieministeren, som er bortreist. Spørsmålet blir etter anmodning fra kommunal- og distriktsministeren flyttet og besvart før spørsmål nr. 19, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål nr. 9, fra representanten Helge André Njåstad til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sigbjørn Framnes.

Spørsmål nr. 11, fra representanten Mimir Kristjánsson til arbeids- og inkluderingsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av arbeids- og inkluderingsministeren, som er bortreist.

Spørsmål nr. 13, fra representanten Roy Steffensen til næringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål nr. 14, fra representanten Birgit Oline Kjerstad til næringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Kim Thoresen-Vestre.

Spørsmål nr. 16, fra representanten Andreas Sjalg Unneland til justis- og beredskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Stina Baarne Hassel.

Spørsmålene nr. 17 og 18, fra henholdsvis representantene Lars Haltbrekken og Kirsti Bergstø til olje- og energiministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist.

Spørsmål nr. 19, fra representanten Silje Hjemdal til kommunal- og distriktsministeren, vil bli tatt opp av representanten Stig Atle Abrahamsen.

Spørsmål 1

Frank Edvard Sve (FrP) [11:26:00]: «Senterpartiet har tidlegare forsøkt å framstå som eit borgarleg parti, no framstår Senterpartiet direkte som eit sosialistisk parti som bygger ned privat verksemd i stor stil. Aldri før har meir midlar vorte flytta frå vanlege folk og privat næringsliv si lommebok over til staten. Å bruke «andres pengar» ser ut til å vere mottoet – kven som skapar desse midlane, betyr mindre, kan det sjå ut for med dagens regjering.

Kva har statsråden tenkt å gjere når regjeringa har gått tom for andre sine pengar?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:26:35]: Det er høy aktivitet i norsk økonomi. Den registrerte arbeidsledigheten har ikke vært lavere siden 2008, og sysselsettingen er høy. Aldri før har flere nordmenn hatt en jobb å gå til. Etterspørselen etter arbeidskraft er høy. Selv om det framover ventes at veksten blir lavere, går

det heldigvis godt for de fleste norske bedrifter for tiden. Det er det veldig viktig å ha med seg, og det må vi glede oss over.

Likevel er det en krevende tid. Rundt oss ser vi krig, og prisveksten på varer og tjenester er høy. Energikrisen på kontinentet gir også svært høye strømpriser. Norge har innført en av de beste strømsstøtteordningene i Europa. Vi har tatt imot mange mennesker på flukt, og vi rustet opp forsvar og beredskap. Til sammen innebærer det store utgifter som må dekkes inn i budsjettet.

For regjeringen er det viktigste vi kan gjøre nå, å skape trygghet for folk – trygghet rundt beredskapen og trygghet rundt folks økonomi. Vårt mål er å gjøre det vi kan for å bidra til å dempe prisveksten, da den rammer folk med vanlige inntekter hardt. I neste omgang vil økende priser også kunne føre til at renten øker enda mer. Det er ikke en situasjon vi ønsker.

Utfordringene kan derfor ikke løses ved å bruke mer oljepenger. Tvert imot må vi bruke mindre. Noe annet vil være å sende regningen tilbake til folk i neste omgang. Da er det nødvendig med både utgiftskutt og skatteøkninger. Når det gjelder kutt, foreslår vi f.eks. ikke å starte opp nye store vei- og jernbaneprosjekter i 2023. Også innenfor planlegging av statlige, sivile byggeprosjekter tar regjeringen grep for å redusere kostnadene, få bedre kostnadskontroll og unngå ytterligere press i norsk økonomi. Regjeringen sørger for at offentlige utgifter som andel av verdiskapingen går ned, ikke opp.

Skatte- og avgiftsopplegget for 2023 må tilpasses dagens krevende økonomiske situasjon. Staten trenger økte skatteinntekter til å dekke de mange utgiftsøkningene. Det er i hovedsak disse store, tunge kraftselskapene som må ta et ekstra løft. I tillegg er det et ønske fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet at vi skal omfordele enda mer. Vanlige folk skal få skattelettelse, samtidig som de som har den sterkeste ryggen, kan bidra litt mer. Regjeringen er opptatt av å prioritere dem som har dårligst økonomi, slik at de i større grad skal kunne tåle levekostnadsøkningene. Vi har derfor foreslått skattelettelse for dem med inntekter under 750 000 kr og skjerpelse for dem med de høyeste inntektene og største formuene.

Vi foreslår også å innføre et høyprisbidrag for å omfordele mer av de ekstraordinært høye inntektene fra kraftproduksjon. Kraftselskapene som har hatt store milliardinntekter i år, som en følge av at folk har betalt høye strømgjeldninger, må bidra lite grann mer. Det mener vi bare er rett og rimelig at de gjør i en så krevende tid. Vi har også varslet en langsiktig endring i grunnrentebeskatningen på havbruk, der vi ønsker å gjøre grep som gjør at man kan skjerme de små for en ren grunnrente, samtidig som kyst- og lokalsamfunn skal sitte igjen med mer penger.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:29:37]: Utan at næringslivet går godt, går ein tom for andre sine pengar.

Finansministeren sa til meg tidlegare i spørjetimen at i Møre og Romsdal, mitt fylke, gjekk transportnæringa så mykje betre og kom til å gjere det med lågare drivstoffutgifter frå regjeringa. Det har vel 50 øre eller noko sånt i effekt og vil ikkje gje betyding. Om det er 20,70 kr eller 20,20 kr for dieselen, det betyr ingenting.

Eg står her no med eit opprop frå næringsforeiningane frå Arendal til Trøndelag. Det er altså folk frå heile kysten som er kjempebekymra. Det er ikkje berre transportbransjen og bygge- og anleggsbransjen som er i kneståande, og som altså er veldig bekymra for framtida. Grunnrenteskatten på oppdrett er dramatisk. Dei seier bl.a. at forslaget heilt klart er ei vridning av ressursane frå kyst til distrikt og fjernar dei til sentrale strøk, det er ein trussel mot utvikling, og det er tap av arbeidsplassar.

Meiner statsråden at dette verkeleg er bra for distrikta?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:30:43]: At Fremskrittspartiet ikke syns det har noen betydning at man reduserer grunnavgiften med 80 pst., kan jeg forstå, for da Fremskrittspartiet styrte, økte man grunnavgiften, og ganske kraftig også. Vi mener det er riktigere, når vi har makt, å redusere avgiften enn å øke den. Fremskrittspartiet økte den. Representanten får reise til anleggsbransjen og spørre hva de syns er riktigst, den økningen Fremskrittspartiet gjennomførte, eller kuttet vi gjennomfører – hvis man tør å være åpen på hva Fremskrittspartiet faktisk prioriterte.

Når det gjelder det skattegrepet vi gjør, er det 22 pst. beskatning videre på bedriftsbeskatning. Det er kraftselskapene som har hatt de store inntektene, som skal betale mer skatt neste år. Så har vi varslet – og det er på høring – en grunnrentebeskatning for havbruksnæringen. Det som er hele intensjonen, og som står i høringsbrevet, er at kystsamfunn skal sitte igjen med mer enn i dag, og at man skal lage et bunnfradrag som gjør at man i stor grad skjerner de små. At de største oppdrettselskapene skal bidra med mer tilbake til lokalsamfunn og til fellesskapet, mener jeg er rett, og så skal de som har lave inntekter, betale mindre skatt.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:31:47]: Realiteten er at i Møre og Romsdal er det eit hav av mindre og større bedrifter som byggjer oppdrettsanlegg, altså slakteanlegg og foredlingsanlegg, i heile Noreg og også i utlandet. Det er det som vert ramma av den grunnrenteskatten, som no vert ei skattlegging av næringslivet på 62 pst. Det rammar haugevis med bedrifter i distrikta, og det er

ikkje sånn at ein trur det kjem til gå så veldig bra. Tilbakemeldingane frå næringsforeiningane og frå bransjenæringane i alle sektorar, også mekaniske verkstader, er at dei er kjempebekymra. Det er fare for tap av arbeidsplassar, og det er fare for betydelege tap av oppdrag. Eg veit kva eg pratar om. Eg har eldste sonen min som «supervisor» i Optimar, så eg veit kva eg pratar om.

Eg spør fortsatt: Er det sånn at finansministeren meiner seriøst at ein trur det vert meir aktivitet med regjeringa si brutale skattlegging av oppdrettsnæringa, som vil føre til så mykje tap av oppdrag? Meiner ein verkeleg det?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:32:50]: Hva er det som ligger i grunnrentebeskatning? Jo, det er egentlig to hovedelement, hvis man skal gjøre det litt kort. Det ene er at man får et høyere fradrag når man investerer. Hvis man investerer, får man også den satsen på 45 pst. direkte. Når man så får et overskudd, skal man dele det overskuddet med fellesskapet, med både lokalsamfunn og stat. Det gjør at på investeringstidspunktet, når man er i en overskuddsposisjon og grunnrenteskatten er i gang, vil man egentlig ha en lavere kapitalkost fordi staten er å se på som en medfinansior. Så får en selvfølgelig også en litt mindre del av gevinsten når overskuddet er der, for da går det tilbake til lokalsamfunn og tilbake til fellesskapet.

Sånn har vi det med olje- og gassnæringen, med en høyere sats. Det er gjort store investeringer der, det er masse aktivitet etter hele kysten. Sånn skal vi da ha det på oppdrettsnæringen, med en lavere sats, men med et bunnfradrag som skjerner de små, og som gjør at vi stimulerer til en mer variert struktur. At John Fredriksen og noen av de største skal betale litt mer tilbake til fellesskapet, mener vi er riktig.

Spørsmål 2

Sofie Marhaug (R) [11:34:10]: «Når plan for bedre fastprisavtaler ble lansert i april skrev departementet at man jobber med tiltak som skal legge til rette for bedre avtaler til folk og bedrifter. I september ser det ut til at finansministeren har bestemt seg for at dette ikke skal treffe husholdninger, og begrense det til fast volum. Likevel har statsråden vist til hvor gunstig 70 øre kan være nylig. Industrien peker på behov for avtaler rundt 1 kr.

Vil statsråden enda sørge for tilstrekkelige grep for å gi både folk og industri fastprisavtaler nærmere 1 kr?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:35:04]: Det er hyggelig å ha publikum, som sikkert er på høstferie denne uken. Kraftpris er noe vi diskuterer mye. Kraft-

prisene har siden sensommeren og høsten 2021 økt til svært høye nivåer i Sør-Norge, og mye tyder på at prisene kan bli liggende på et høyt nivå i en periode også framover. Dette gjør det krevende for mange. For regjeringen er det viktig å bidra til mer forutsigbarhet og trygghet i strømmarkedet.

I møte med de ekstraordinære strømprisene har vi gjennomført en rekke tiltak for å redusere belastningen for folk og bedrifter. Det er etablert strømstøtteordninger for husholdninger, frivillige organisasjoner og jordbruket. Videre er det innført økt bostøtte, ekstraordinært stipend til studentene, økt støtte til enøktiltak gjennom Enova og økt rammetilskudd til kommunene for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp. Elavgiften er redusert i hele år og er betydelig redusert i vintermånedene. Videre har regjeringen foreslått økte bevilgninger gjennom Husbanken til energitiltak i utleieboliger, omsorgsboliger, sykehjem og studentboliger. Regjeringen har også foreslått midlertidige tiltak i form av en energitilskuddsordning, en lånegarantiordning for strøminntensive bedrifter og en tilskuddsordning til kirker med høye strømavgifter.

Det har hele tiden vært regjeringens mål å få på plass mer langsiktige tiltak som gir trygghet for norske strømkunder, både for bedrifter og for privatpersoner. Som representanten viser til, har vi derfor lagt fram et forslag i statsbudsjettet som skal legge til rette for bedre fastprisavtaler. Dette er en endring som vil kunne gi bedre fastprisavtaler både for privatpersoner og for bedrifter.

Reglene i forslaget er nøytrale og gjør ikke forskjell på om sluttbrukeren er en bedrift eller en privatperson. Dette er derfor en endring som kan gjøre det mer attraktivt å tilby fastprisavtaler også til privatkunder, men som omtalt i forslaget, kan en bindingstid på tre, fem eller sju år i kombinasjon med dagens praksis for bruddgebyr være et urimelig avtalevilkår for privatpersoner. Bakgrunnen for dette er markedsføringsloven som gjennomfører EU-direktiver om urimelige avtalevilkår. En innretning av fastprisavtaler og bransjens standardkontrakter for privatkunder må derfor innrettes på en slik måte at det ikke går ut over forbrukernes rettigheter i dette lovverket. Det ble også uttalt i høringen at fastprisavtaler knyttet til avtaler med fast volum, slik forslaget legger opp til, er lite egnet for forbrukermarkedet. Her er det viktig at aktørene er tydelige med sin informasjon overfor kundene, slik at de vet hva de må forholde seg til.

I forslaget som vi nå har sendt fra regjeringen til Stortinget, legger vi opp til at både bedriftsmarkedet og privatmarkedet kan bli en del av fastprisavtalesystemet, og det er et mål for regjeringen at vi skal få et mer forutsigbart og trygt fastprisavtalesystem med de skatteendringene vi har foreslått.

Sofie Marhaug (R) [11:37:55]: Jeg fikk ikke helt svar på prisnivået, som det første spørsmålet dreide seg om. Flere politikere fra Senterpartiet har gått ganske høyt på banen – Mykjåland og Myhrvold har i Finansavisen omtalt fastprisavtaler på 60–70 øre. Nordlund og Myhrvold har gjentatt 70 øre på Senterpartiets egne nettsider. Samtidig avviser statsråden i svaret nå en del grep som – i hvert fall for husholdningene – vil monne, og lar det fortsatt være opp til det såkalte frie markedet å sette prisen. Gudbrandsdal Energi har laget en markedsanalyse der de anslår at i sørlige deler av Norge vil strømprisen komme opp i 8–9 kr i vinter på det meste. Flere kraftselskaper og Energi Norge sier at de ikke ønsker å legge seg på et så lavt nivå som Senterpartiet har lovet.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:39:05]: Jeg kan ikke stå her og si hvilken pris de ulike aktørene vil tilby, for jeg skal ikke være i markedet. Jeg vil tro at de representantene som representanten Marhaug viser til, har vist til ulike uttalelser fra ulike markedsaktører, for det har vært ulike markedsaktører som har hatt ganske ulike priser, som det blir antydnet, og det høres ut som det kan være en av dem og innenfor det rommet.

Hva er grunnen til at vi gjøre dette? Jo, det er fordi hvis man ikke ønsker å være på dag-til-dag-kraftbørs, skal det være lettere å unngå det. Det har den store kraftkrevende industrien hatt mulighet til over tid. Det har gitt mer forutsigbarhet, og en veldig stor andel av de bedriftene har ønsket det. Nå ønsker vi at også vanlige småbedrifter skal ha den muligheten. Hvis de ikke ønsker å være på dag-til-dag-børs, skal ikke skattesystemet straffe dem som ønsker den ordningen. Nå gjør vi det nettopp sånn, at det blir mer gunstig for kraftselskapene. Så tror vi, ut fra totaliteten i det skatteforslaget vi har, at mange kommer til å ønske å gå over til fastprisavtale, men det er opp til hver enkelt person eller bedrift.

Sofie Marhaug (R) [11:40:09]: Jeg vil gå tilbake til de grepene regjeringen avviser, nemlig sterkere regulatoriske grep for å sikre lave priser også til husholdninger. Det kan være riktig at fastprisavtaler knyttet til volum kan ha en positiv effekt for bedrifter, men for husholdningene er det ugunstig. Det viser også regjeringens egne utredninger. Finansministeren har tidligere uttalt at vi ikke kan basere oss på støtteordninger over tid. Likevel leverer ikke finansministeren en fastprisløsning for husholdningene. Derfor er mitt spørsmål, og nå skal jeg bli litt flinkere til å stille spørsmål og ikke bare kommentere: Hvorfor vil ikke statsråden pålegge vannkraftprodusentene, som produserer ned mot 12 øre per kWh, å levere rimelige kontrakter som kan oppfylle egne målsettinger om rimelige kraftpriser til befolkningen?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:41:17]: Nå har jeg som ansvarlig statsråd for skatte- og avgiftsfeltet levert et forslag til Stortinget som gjør at det skattemessig blir mer gunstig for selskapene å kunne tilby fastprisavtaler, både til privatkunder og til bedrifter. Jeg så i media i går at noen framstilte det som at dette ikke var til bedrifter, men det er ikke i samsvar med det som står i proposisjonen. Så er det opp til Stortinget å vedta det, om man ønsker det. Hvis Stortinget gjør som regjeringen vil, vil dette lovverket være på plass fra årsskiftet, og man kan få et mer omfattende og større fastprismarked. Det mener vi er av det gode; det kan skape mer forutsigbarhet i en veldig uforutsigbar tid, men for privatpersoner er det aller viktigste vi gjør nå på kort sikt, å foreslå å bedre strømsikringsordningen, at den skal være på 90 pst. over 70 øre, og at vi fra januar–februar–mars foreslår nesten en halvering av elavgiften.

Presidenten [11:42:12]: Spørsmål 3 er flyttet og besvares før spørsmål 19.

Spørsmål 4

Fra representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren:

«Utdanning er en av de viktigste satsingene i utviklingspolitikken for fattigdomsbekjempelse, for varig vekst og for jenters frihet. For regjeringen Solberg var dette et av de viktigste satsingsområdene. På statsråd Tvinnereims vakt har dette området systematisk blitt nedprioritert, både i fremlegg til årets statsbudsjett og i budsjettforhandlinger med SV. I forslag til neste års budsjett foreslår regjeringen nok en gang å kutte i bevilgningen til utdanning, med hele 270 mill. kr.

Hvordan forsvarer statsråden dette?»

Presidenten [11:42:17]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 5 er flyttet og besvares før spørsmål 19.

Spørsmål 6

Trond Helleland (H) [11:42:35]: Jeg vil stille følgende spørsmål:

«Regjeringen legger ikke opp til at det skal startes noen nye vei- og jernbaneprosjekter i 2023. Det settes heller ikke av penger til forberedende arbeid, og alle veiprosjekter skal vurderes nedskalert fram mot statsbudsjettet 2024. Statsråden har lovet en ny nasjonal transportplan i 2024.

Skal ikke regjeringen nå starte opp noen nye prosjekter før denne NTP-en er ferdigbehandlet i Stortinget sommeren 2024?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:43:11]: Inneværende Nasjonal transportplan ble behandlet i Stortinget i juni 2021. Det var i meldingen lagt opp til en økt vekst i de økonomiske rammene til samferdselssektoren. Etter framlegget av innværende NTP og behandlingen av den har det vært en ekstraordinær situasjon med ettervirkningene etter koronapandemi, krig i Europa og stigende priser i markedet.

Jeg tror også representanten er godt kjent med at i NTP-en var det et veldig viktig forbehold om at de samlede rammene måtte tilpasses det samlede økonomiske opplegget og tilstanden i norsk økonomi. Det er nå klare tegn til en overoppheting i norsk økonomi, og regjeringen legger derfor fram et ansvarlig budsjettforslag. Med den endrede sikkerhetssituasjonen og med norsk økonomi i en høykonjunktur er det nødvendig å dempe innsatsen på og prioritere strengere innenfor samferdselssektoren. Vi mener derfor det er riktig å framskynde arbeidet med å legge fram en ny nasjonal transportplan. En ny nasjonal transportplan vil da være oppdatert og tilpasset det framtidige transportbehovet, samtidig som de økonomiske rammene også er tilpasset et økt behov i andre sektorer.

Regjeringens hovedstrategi er å ta vare på eksisterende vei- og jernbaneinfrastruktur. Vi prioriterer også rasjonell framdrift i de prosjektene som allerede er satt i gang. I 2023 blir det lagt til rette for oppstart av OPS-prosjekt for E10/rv. 85 Tjeldsund–Gullesfjordbotn–Langvassbukt og tre store prosjekter, delprosjekter, under Nye Veier. Det er også lagt til rette for at det skal startes opp to lufthavnprosjekter, og dette er prosjekter som Stortinget tidligere har gitt sin tilslutning til.

Det er sånn at i dagens økonomiske situasjon fant vi det ikke riktig, og fant ikke rom for, å starte helt nye prosjekter i 2023. Det er for tidlig å si hva det vil bety for 2024. For prosjekter som tidligere har blitt gitt forberedende midler med sikte på anleggsstart i nær framtid, har vi i budsjettproposisjonen opplyst at videre framdrift vil bli vurdert i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.

Trond Helleland (H) [11:45:35]: Jeg skjønner og er veldig enig i at en må tilpasse aktiviteten til økonomien, men det jeg setter mer spørsmåltegn ved, er denne regjeringens voldsomme trang til å skulle nedskalere prosjekter. Det er ikke sånn at transportbehovet blir noe mindre i årene som kommer. Det er ikke sånn at køene i utgangspunktet blir kortere på de store hovedfartsårene våre, og en nasjonal transportplan, som skal ha et tiårsperspektiv, bør jo være sånn at en har som utgangspunkt at en gjennomfører prosjektene, og så får en heller vente et år eller to dersom økonomien tilsier det.

Nå er det mye som tyder på at overopphetingen i økonomien kanskje er i ferd med å gå litt over, og da er spørsmålet: Vil regjeringen legge fram en nasjonal transportplan i 2024 som betyr en nedskalering av alle større veiprosjekter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:40]: Det er riktig, som representanten Helleland sier, at denne sektoren er rigget sånn at det går an å bremse, men det går også an å sette fart igjen når det blir andre tider. Det er vi veldig oppmerksomme på. Likevel er det hele tiden behov for å se på hvordan vi skal få mer ut av pengene, det er jo et hovedmål i NTP-en, og det å se på nedskaleringer av prosjekter mener vi er et riktig oppdrag. Det går rett inn i tankegangen om porteføljestyling, som Høyre har et visst eierskap til. Det handler om at vi skal forsøke å øke nytten i prosjektene og redusere kostnadene. Vi ser bl.a. også nå på hvordan vi kan innrette veinormalene annerledes. Det betyr ikke at vi ikke skal dekke transportbehovet, men det betyr at vi skal se om vi kan utnytte eksisterende vei på en bedre måte, spare mer natur og bidra til at vi reduserer klimagassutslipp. Det mener jeg er helt riktig politikk, og det er også helt riktig politikk nå å se på hvordan vi kan få mer ut av hver krone framover.

Trond Helleland (H) [11:47:35]: Vi har jo vært gjennom ulike svingninger i økonomien før. Da oljeprisen falt i 2014, opplevde Solberg-regjeringen den gang at det manglet gryteklare prosjekter som kunne settes i gang. Krongemplet var at det i jernbanesektoren i 2012 hadde vært satt av 60 mill. kr til planlegging. Nå vet vi at f.eks. på Ringeriksbanen, som en var inne på i stad, er det brukt nærmere 2 mrd. kr på planlegging.

Så når statsråden har den tvilsomme æren av å legge fram det første samferdselsbudsjettet med realnedgang på flere tiår, sikrer han da at det fortsatt planlegges nok, slik at når aktiviteten i økonomien tar seg opp, kan investeringstakten, som han nettopp sa, igjen tas opp til det nivået Solberg-regjeringen hadde i sine NTP-er?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:48:34]: Det er to elementer. Det ene er at den NTP-en som ble lagt fram i 2021, også var basert på at Nasjonal transportplan skulle få om lag halvparten av handlingsrommet i økonomien. Det tror jeg nok flere stusset over på det tidspunktet. Nå er vi i en helt annen situasjon, som gjør at vi må snu på dette på nytt og prioritere enda hardere framover.

Jeg er enig med representanten Helleland i at vi må sørge for at vi har prosjekter som er gryteklare. La meg si det på en forsiktig måte: Det er ikke et problem. Vi har mange prosjekter som er klare for oppstart, så det tror jeg vi skal kunne klare hvis det blir rom for å sette fart på

flere større samferdselsprosjekter. Det er ikke jeg bekymret for. Men jeg kan jo like godt spørre tilbake: Hva vil Helleland og Høyre gjøre med de prosjektene som vi nå har satt på vent? Det må da være sånn at de også må forholde seg til at vi lever i en situasjon hvor vi må holde tilbake og stramme til på den offentlige pengebruken, slik som verden ser ut nå.

Presidenten [11:49:30]: Det er så viselig anlagt i spørretimen at spørsmålene går til statsråden og ikke motsatt.

Spørsmål 7

Liv Kari Eskeland (H) [11:49:49]: «Elbilforeninga har kalla dette budsjettet for tidenes dårlegaste elbilbudsjett.

Er statsråden trygg på at vi med desse endringane framleis vil nå NTP-måla om at mellom anna alle nye bilar skal vera elbilar» – eller fossilfrie bilar – «i 2025?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:50:13]: Regjeringens mål er, som det også ble nevnt fra representanten, at vi skal ha nullutslippsbiler eller fossilfrie biler innen 2025. Det ligger fast. Disse elbilinsentivene ble introdusert tidlig på 1990-tallet, og Norge har et omfattende virkemiddelapparat med store avgifts- og bruksfordeler. Disse fordelene har bidratt til at Norge har den høyeste elbilandelen i verden, og elbilandelen på nybilsalget er per i dag nærmere 80 pst.

Støtte til kjøp av elbiler er dermed i ferd med å bli en generell støtte til kjøp av personbil. Avgifts- og bruksfordeler gir store skatteutgifter, og støtten til kjøp av elbiler vil over tid måtte trappes ned, i takt med at elbiler blir mer konkurransedyktige. Selv om det nå innføres merverdiavgift på de dyre elbilene, gis det fortsatt betydelig støtte til kjøp av elbiler.

Regjeringen foreslår også å innføre en ny vektkomponent i engangsavgiften som gjelder alle biler, også elbiler. Fossilbilene får imidlertid en enda større økning i engangsavgiften gjennom økt CO₂-komponent og reduksjon i avgiftsfordelen for ladbare hybridbiler, slik at vi styrker insentivene i engangsavgiften til å velge elbil. I tillegg fjernes elbilfordelene i omregistreringsavgiften og firmabilbeskatningen.

Jeg vil også minne om at elbilene ikke omfattes av veibruksavgiften, og er selvsagt heller ikke omfattet av CO₂-avgiften. Samlet sett vil det fortsatt da være svært attraktivt å kjøpe elbil, slik at vi kan nå målene om at alle nye personbiler skal være nullutslippsbiler innen 2025. Jeg føler meg trygg på at vi er på god vei mot å nå det målet.

Liv Kari Eskeland (H) [11:52:01]: I stortingssalen 15. juni svarte statsråden som følger på spørsmålet om korleis dei føreslåtte endringane for elbilfordelane i revidert nasjonalbudsjett ville påverka klimamåla våre:

«(...) vi vil selvfølgelig også tillegge det vekt hvis noen i en eller annen form for dokumenterbarhet kan si at vi ikke vil nå målene våre for elbiler på bakgrunn av det vi nå gjør. Men vi er altså ikke kjent med det.»

Statens vegvesen skriv at forslaget til nedtrapping av nokon av elbilfordelane kan starta utan at det vil redusere konkurransekrafta til desse bilane vesentleg. Det vert likevel påpeika at dersom både lokale fordelar og avgiftsfritaket fell bort, vil elbilen verta mindre attraktiv. Kan statsråden då visa til dokumentasjon på at me trass i dette likevel vil nå 2025-målet, eller er det litt gambling me no driv med?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:53:06]: Vi har vært tydelige i Hurdalsplattformen på at vi ønsker å opprettholde den totale fordelene ved å kjøpe elbiler, og det kan gjøres på flere måter. Det gjøres ved å opprettholde en del av avgiftsfritakene. Det gjøres også ved å øke kostnaden ved å kjøpe fossil bil.

Dette kan vi ikke være 100 pst. sikre på, for det er ingen av oss som sitter med fasiten i hånden, men det er jo også godt kjent for representanten at dette elbilgrepet har vært varslet over lang tid, og vi ser per nå ikke noe spor av at folk i mindre grad kjøper elbil.

Så er det riktig at det også må ses på bruksfordeler. Det er representanten godt kjent med. Der har det vært en debatt rundt det, og i statsbudsjettet ligger det også muligheter for lokale myndigheter til å gjøre andre grep for å øke kostnaden ved å kjøre elbil, men det handler også om konkurranseforhold mot kollektivtransporten. Jeg tror vi er enige om at vi ikke skal gjøre det sånn at folk istedenfor å ta kollektivtransport setter seg i hver sin elbil. Det er heller ikke en god utnyttelse av samfunnets ressurser.

Liv Kari Eskeland (H) [11:54:09]: Då bør me kan-skje gjera endå meir på kollektiv.

Det synest no som om det ikkje er kontroll på effekten av dei endringane som regjeringa no gjer når det gjeld elbilfordelane. Statsråden har sjølv nemnt at ein går for både moms på elbil, eingongsavgift og omregistreringsavgift, og det handlar om rabatt i bomringane i byane. Snart står ein berre att med ulempene som ein fragmentert ladeinfrastruktur gjev, og som gjer at folk vil reservera seg meir mot å kjøpa fossilfrie bilar, spesielt i distrikta. Kva er då alternativet regjeringa vurderer å setja inn dersom det viser seg at ein ikkje når desse måla, og kva tenkjer statsråden om at nybilsalet stuper på grunn av desse varsla prisaukane, og at me etter kvart

vert sitjande igjen med ein gammal fossil og forureinande bilpark?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:55:05]: Det er mange ting som påvirker folks bilkjøp. Vi lever nå i en tid hvor folks økonomi er satt tilbake på mange vis. Det er andre ting som får økte kostnader, en høyere prisvekst, økende energipriser, så det er ikke unaturlig at det vil påvirke folks evne til å kjøpe bil framover. Det jeg er opptatt av, er selvfølgelig andelen, det er det vi måles på her, og jeg har ingen grunn til å tro at det vi har lagt fram når det gjelder bilavgifter og elbilpolitikk, vil føre til at vi ikke når disse målene. Det ligger fast.

Jeg tror representanten også er enig med meg i at vi ikke kan opprettholde disse fordelene, sånn at det blir en generell avgiftslette på bil. Jeg kan sitere Erna Solberg på det. Hun har vel omtalt det som er knyttet til bilavgifter, som noe av det dyreste noen noensinne har gjort. Jeg tror det koster over 50 mrd. kr. Vi kan ikke fortsette å gjøre dette til en generell avgiftsreduksjon. Derfor tror jeg både Høyre og andre partier er nødt å ta inn over seg at vi må hente inn igjen en del av de avgiftene for å få fellesskapets utgiftsside å gå opp.

Spørsmål 8

Henning Wold (H) [11:56:27]: «Det er bra at regjeringen viderefører tilskuddsordningen til mindre byområder som Solberg-regjeringen etablerte i Nasjonal transportplan 2022–2033. Fem byområder kvalifiserer til støtte fra ordningen, deriblant Vestfoldbyen. I budsjettforslaget står det imidlertid at det også i 2023 skal være en engangsutbetaling.

Hvordan mener statsråden at engangsutbetalinger skal gi den forutsigbarheten disse byene trenger for å kunne etablere en bypakke og forplikte seg til nullvekst-målet?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:57:06]: Regjeringen fortsetter satsingen på attraktive og klimavennlige byer med god framkommelighet. Bevilgningene til byområdene styrkes med dette budsjettforslaget, og i de største byområdene vil vi følge opp de inngåtte avtalene og videreføre disse, både belønningsavtalene og byvekstavgiftene, og inngå byvekstavgift for Tromsø hvis de pågående forhandlingene fører fram.

Vi har også satt av midler til tilskuddsordningen til de fem mindre byområdene som faller utenfor ordningen med byvekstavgifter. Disse byene har mange av de samme utfordringene som de større byene, men det er selvfølgelig i noe mindre omfang. Innenfor den tilskuddsordningen er det satt av 30 mill. kr, altså en videreføring fra 2022. Som kjent blir handlingsrommet i

statsbudsjettet mindre enn det som ble lagt til grunn da den nasjonale transportplanen for 2022–2033 ble behandlet i Stortinget sommeren 2021. Derfor er det lagt opp til begrenset rom for satsing de nærmeste årene. Innenfor tilskuddsordningen til de mindre byene legger vi derfor opp til en engangsutbetaling for 2023 til to til tre byområder. Den ordningen skal legge til rette for en klima- og miljøvennlig byutvikling og god framkommelighet. Midlene skal gå til investeringer i gang- og sykkelveier og til kollektivtiltak, og i henhold til Nasjonal transportplan skal disse midlene inngå som et statlig tilskudd i de bompengefinansierte bypakkene i de aktuelle byene. Det er med andre ord en forutsetning for å få tilskudd at Stortinget har behandlet en bypakke.

Arbeidet med slike bypakker er på ulike stadier i disse fem byene. Bodø og Ålesund har bypakker som relativt nylig har blitt behandlet i Stortinget, der det er lagt opp til en satsing på kollektivtransport, sykling og gange. Disse byområdene er derfor per nå, etter min vurdering, nærmest til å oppfylle kravene som ble stilt i NTP. Et statlig tilskudd – selv om det er et engangstilskudd – vil etter min mening være et viktig bidrag til disse byene for å styrke deres satsing på tiltak som bidrar til å nå nullvekstmålet.

Henning Wold (H) [11:59:35]: Jeg takker for svaret. Det er ikke til å stikke under stol at det er stor skuffelse og frustrasjon i disse byene nå. De fem byene, altså Bodø, Ålesund, Haugesund, Arendal, Grimstad og Vestfold-byene Tønsberg, Sandefjord og Larvik, har til sammen en halv million innbyggere. Klimaavtalen med EU forplikter Norge til å kutte over 40 pst. av klimautslippene, og nullvekstmålet er et tydelig styringsverktøy som gir en klar retning for bærekraftig vekst i regionbyene. Vi har allerede sett at små midler gir gode resultater. I Bodø er man i gang med fire tiltak, bl.a. en droppsope utenfor en idrettshall, som gir bedre tilgjengelighet for gående og syklende og mindre biltrafikk. For de større tiltakene er det imidlertid behov for langsiktighet og forutsigbarhet. Er statsråden enig i at en langsiktig og forutsigbar ordning hadde vært en bedre strategi for å oppnå nullvekstmålet enn engangsutbetalinger?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:00:36]: Denne ordningen er ikke en utvidelse av byvekstavtaler til de minste byområdene. Det er den ordningen som de fire store byene har, og de fem neste er i posisjon til å kunne inngå den type byvekstavtaler, som er langsiktige, forpliktende avtaler, hvor man forplikter både til ressursinnsats og til arealdisponering og alt som skal til for å nå nullvekstmålet. Denne ordningen har aldri vært forutsatt å være på den måten, så det må håndteres gjennom en tilskuddsbasert ordning til konkrete prosjekter, og det er sånn vi tenker å håndtere det framover. Jeg

mener at det er grunn til å være veldig godt fornøyd med at vi, på tross av stramt handlingsrom og tøffe prioriteringer, har fått på plass både å satse på en byvekstavtale med Tromsø og å videreføre tilskuddsmidler til de minste byområdene.

Henning Wold (H) [12:01:30]: Vi må sørge for sterke og bærekraftige regionbyer som er attraktive, og som vil gi kompetanse og næringsliv i distriktene. Med denne nye tilskuddsordningen ville vi legge til rette for at også mindre byer skal kunne bidra til å nå nullvekstmålet og klimamålene våre. Forpliktende samarbeid og felles langsiktige mål er avgjørende for at dette skal lykkes. Er statsråden uenig i at regionbyer må med når transportsektoren omstilles for å nå utslippsmålene i 2030, og ikke bare de største byene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:02:10]: Nei, det er jeg selvfølgelig ikke uenig i. Det er derfor vi nettopp nå holder på med byvekstavtaleforhandlinger med Tromsø, for å nevne det som et eksempel, har belønningsavtaler med de øvrige byene i den størrelseskategorien og gir tilskuddsmidler til de såkalt minste byene i denne sammenheng. Det er viktig at vi når nullvekstmålet, og at vi bidrar til bærekraftige, miljøvennlige byer som både har vekstkraft i seg og som bidrar til at vi når klimamålene.

Spørsmål 9

Presidenten [12:02:37]: Dette spørsmålet, fra representanten Helge André Njåstad til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sigbjørn Framnes.

Sigbjørn Framnes (FrP) [12:02:53]: «Vestland fylke ynskjer å forsere utbygginga av Bybanen mot Åsane gjennom forskottering. Forskotteringa skal mellom anna gå til prosjektering og grunnerverv utan godkjennte reguleringsplanar for prosjektet, utan handsaming i Stortinget. Prosjektet er tenkt fullfinansiert med bompengar og statlege løyvingar. I media er det vist til kommunikasjon frå Statens vegvesen som uttrykker at denne forskotteringa ikkje er heilt kurrant.

Meiner statsråden at det er kurrant med denne typen forskotteringar med forventning om at desse blir tilbakebetalt av staten?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:03:38]: Bybane til Åsane vil være et neste byggetrinn – et neste trinn – av bybanebyggingen i Bergen by. Jeg er kjent med at forslaget til reguleringsplan nylig ble lagt fram, og at det tas sikte på en lokalpolitisk behandling av denne planen våren 2023. Jeg er videre også kjent med at kost-

nadsanslagene har økt betydelig under arbeidet med reguleringsplanen, slik at den samlede rammen nå ser ut til å bli på over 17 mrd. kr. Det er satt av midler til bybane til Åsane i inneværende Nasjonal transportplan, men prosjektet er ikke en del av en inngått byvekstavtale for bergensområdet.

Som følge av kostnadsøkningene er det naturlig å anta at rammen som ble lagt til grunn i Nasjonal transportplan, er for lav. Bybaneutbyggingen består imidlertid av flere deler, deriblant et statlig veiprojekt. Det er derfor behov for å se nærmere på den samlede statlige finansieringen. På bakgrunn av planstatus for bybane til Åsane er det ikke aktuelt med statlige midler i 2023. Det er heller ikke aktuelt å forskuttere statlige midler. Framtidige statlige bevilgninger kan ikke bindes opp på denne måten, særlig ikke i en situasjon hvor handlingsrommet på statsbudsjettet blir mindre. Det gjelder helt generelt i samferdselssektoren. Forskuttering vil heller ikke være i tråd med retningslinjene for statlige tilskudd til store kollektivprosjekter, som forutsetter at statlige bidrag fastsettes etter at det foreligger en reguleringsplan og det er gjennomført en KS2-prosess – ekstern kvalitetssikring. Staten bidrar allerede med store midler innenfor byvekstavtalen for bergensområdet. Regjeringen har i tillegg åpnet opp for at midlene innenfor det økte tilskuddet for 50–50 prosjekter, fra 50 til 66 pst., som tidligere måtte brukes til å redusere bompenger, også nå kan benyttes til å bedre kollektivtilbud.

Sigbjørn Framnes (FrP) [12:05:39]: Takk for svaret. Sånn eg oppfattar ministeren, er dette med forskottering ikkje heilt i tråd med det som er løysinga til regjeringa. Dagens løysing på prosjektet er som statsråden nemnde ei 50–50 løysing der staten skal ta 50 pst., og det resterande skal finansierast gjennom bompengar. I valkampen skapte politikaane frå regjeringspartia store forventningar om at staten skulle dekkje 70 pst. viss det kom ei ny regjering. No er jo den regjeringa på plass. Leiaren i transportkomiteen meinte at dette ikkje var realistisk no. Meiner statsråden at det er bilistane som skal ta den ekstraauken gjennom auka bompengar, eller kan statsråden garantere for minimum 70 pst. statleg finansiering av prosjektet Bybanen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:06:36]: For det første er ikke det prosjektet kommet på et sånt stadium planmessig at det er tid for å diskutere finansiering av det. Vi har endret på den ordningen med tilskudd der det tidligere var slik at når det gjaldt økningen fra 50–66 pst., måtte halvparten brukes til å redusere bompenger, og den andre halvparten kunne brukes på kollektiv. Vi har frigjort det slik at byene kan bruke mer av disse pengene på kollektivtiltak. Det har selvfølgelig betydelig betydning for byene at de kan gjøre det på den måten.

Så vil ikke jeg blande meg borti de enkelte bypakke- ne, hvordan man har tenkt å håndtere finansiering framover. Det er en hypotetisk problemstilling. Jeg vet ingenting om det. Jeg vet ingenting om hva Bergen tenker rundt det, men det regner jeg med at vi får gode diskusjoner med Bergen om når tiden er inne.

Sigbjørn Framnes (FrP) [12:07:31]: Det er vel ikkje noka overrasking at viss ikkje staten tar sine 70 pst., vil den rekninga bli send til nokon andre. Sånn eg oppfatta finansieringsforma knytt til Bybanen generelt, vil dei 20 pst. ekstra, frå 50 til 70, bli sende til bilistane. Tenkjer ministeren at det er berekraftig å påleggje bilistane enda større kostnader knytte til bompengar rundt Bergen når vi hugsar tilbake på bompengelopprøret ved førre lokalval?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:08:12]: Bompengeproposisjoner og bypakker og nivået på det er alltid basert på lokalpolitiske ønsker. Det betyr at når det kommer forslag om eventuelle økninger, har det lokalpolitisk forankring. Slik må det være. Men det er ikke en helt riktig beskrivelse, i hvert fall ikke hele beskrivelsen, av hvordan bypakker fungerer, for bypakkene fungerer også med det vi kaller porteføljestyling. Det betyr at man må forholde seg til de økonomiske rammene man har. Det er tre måter å håndtere det på, og det er å nedskalere prosjekter, utsette prosjekter eller øke inntektene. Jeg har ikke noe behov for å gå inn i hva slags løsnings- bergener Bergen kan tenke seg å gjøre på dette området, for det vet jeg faktisk ingenting om.

Spørsmål 10

Erlend Svardal Bøe (H) [12:09:07]: «Forhandlinger om en byvekstavtale for Tromsø er i gang. Regjeringen vil ikke si noe om sitt økonomiske bidrag til den, selv om regjeringen i høst sa at det ville være tema i forhandlingene. Det bidrar til usikkerhet i Tromsø. Om regjeringen senker ambisjonsnivået for Tromsø, må prosjekter kuttes eller folk bidra mer i bompenger.

Hva er regjeringens ambisjonsnivået for en byvekstavtale for Tromsø, og hva mener statsråden om den usikkerheten som skapes i Tromsø når regjeringen ikke klarer å komme med tydelige avklaringer?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:09:52]: I Nasjonal transportplan 2022–2033 framgår det at regjeringen vil legge til rette for å inngå en byvekstavtale med Tromsø. Tromsø er det første byområdet av de fem mindre som staten har invitert til forhandlinger om en byvekstavtale. Det betyr at Tromsø er prioritert i en krevende økonomisk situasjon. I 2023 vil Tromsø få nesten 71 mill. kr

til belønningsmidler. Tromsø får også tilskudd til reduserte billettpriser, som neste år vil utgjøre om lag 22 mill. kr. I tillegg til dette har vi prioritert 35 mill. kr til Tromsø dersom forhandlingene om byvekst fører fram. Samlet gir det et statlig tilskudd på 127 mill. kr til Tromsø i 2023.

La meg få minne om at det overordnede målet for byvekstavtalene er nullvekstmålet, altså at klimagassutslipp, kø, luftforurensing og støy skal reduseres gjennom effektiv arealbruk, og ved at veksten i persontransport tas ved gange, sykkel og kollektiv. Forhandlingene om byvekstavtaler vil derfor omfatte mange temaer og tiltak som må ses i sammenheng og på tvers av forvaltningsnivåene. Det betyr at det er mye som må på plass om vi skal nå dette målet. Tiltakene må også ses i en helhetlig sammenheng. Diskusjonen om dette skjer nettopp gjennom forhandlinger, og det er her vi kan finne de gode løsningene. Statens økonomiske bidrag vil være ett av flere elementer som skal inngå i avtalen. Lokale myndigheter skal på sin side legge fram sitt bidrag og sine forslag for å oppnå nullvekstmålet i Tromsø, ikke minst på arealsiden.

Til grunn for forhandlingene ligger den bompengefinansierte bypakken Tenk Tromsø, som er basert på et lokalt initiativ, og som ble behandlet av Stortinget våren 2021. Statens vegvesen leder disse forhandlingene. Statens vegvesen vil i forhandlingene som pågår, derfor legge fram et samlet økonomisk opplegg, en ramme for avtalen, på samme måte som lokale myndigheter legger fram det de på sin side skal bidra med for å oppnå nullvekstmålet i Tromsø.

Representanten mener at det er usikkerhet i Tromsø. Alle forhandlinger er jo preget av noen grad av usikkerhet fram til partene kommer fram til en avtale og et resultat. Forhandlinger handler om at partene sammen skal diskutere, utvikle og få eierskap til løsningen.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:12:35]: Først vil jeg si at de 127 mill. kr som statsråden viser til, vil komme til Tromsø uansett med utgangspunkt i den avtalen som ble inngått bl.a. i 2020. Regjeringen sier at Tromsø er prioritert, men vi vet jo hvor mye vi er prioritert. En forutsetning for den bypakken som ble innført og vedtatt her på Stortinget i juni i fjor, var at den skulle bli erstattet av en byvekstavtale senere, og at en skulle få avklart det spleiselaget som skulle være mellom kommunen, fylkeskommunen og staten. Nå settes disse tingene i spill. Det er viktig at folk og næringsliv vet hvor mye staten skal bidra med, for det handler om hvilke prosjekter som kan realiseres, og hva som skal være nivået på bompengene. Det er jo ikke sånn at jeg går på butikken og handler varene mine, og så kommer jeg til kassa og vet ikke om jeg har råd til å betale for det.

Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er om denne regjeringen har et lavere ambisjonsnivå for byvekst-avtaler enn tidligere regjeringer, og når folk og næringsliv kan forvente å få en avklaring på regjeringens ambisjonsnivå for en byvekstavtale med Tromsø.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:13:43]: Jeg tør minne representanten om at byvekstavtaler har stått i NTP i hvert fall tilbake til 2018. Den foregående regjeringen gikk ikke i gang med noen byvekstforhandlinger til denne bykategorien. Det har vi gjort. Det er jeg ganske stolt av at vi har fått til. Vi er også i gang med Tromsø, på tross av at vi er i en meget stram økonomisk situasjon. Vi prioriterer Tromsø.

I en tid som denne må vi selvfølgelig ta vare på fellesskapets ressurser. Det er også andre byer som potensielt skal inn i forhandlinger senere, så vi må selvfølgelig sørge for å rigge landskapet for det, men jeg mener at vi har vist en tydelig retning for Tromsø, og så må vi se hvordan disse forhandlingene løper. Det er ikke sånn at det er gitt på forhånd at man kommer fram til et forhandlingsresultat. Jeg vet ikke hva representanten Svardal Bøe gjør når han møter i lønnsforhandlinger, men det er jo sjelden at man vet fasit før man starter forhandlinger. Det er tross alt en prosess.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:14:37]: Regjeringen sa i fjor høst at det skulle være et tema i forhandlingene, og så går en tilbake på det etterpå. Det skaper selvfølgelig usikkerhet om ambisjonsnivået for Tromsø. Nå er bommene på vei opp, innkrevingen av bompenger starter snart, men folk og næringsliv vet ikke hva regjeringen har tenkt å bidra med i sitt ambisjonsnivå. Jeg synes at de som skal betale for dette, også skal vite hva regjeringen har tenkt å bidra med. Det er klart at når en er utydelig på det og endrer forutsetningene underveis, skaper det usikkerhet hos folk, også rundt legitimiteten med hensyn til hvorfor vi skal ha en byvekstavtale for Tromsø. Da åpner spørsmålet seg om kanskje Tromsø bør ta en fot i bakken når det gjelder å sette i gang bompengennekrevingen, til regjeringen har kommet med tydeligere avklaringer og tatt bort den usikkerheten som er hos folk og næringsliv, også hos Arbeiderpartiets egen ordfører i Tromsø.

Mitt siste oppfølgingsspørsmål er hva som vil være konsekvensen av at Tromsø eventuelt setter innføring av bompenger på vent til resultatet av forhandlingene i byvekstavtalen er klart, sånn at vi vet hva regjeringen har tenkt å bidra med i spleiselaget til Nord-Norges største by.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:15:45]: Det er slik at bypakkene står på egne bein. Det er egne proposisjoner, som jeg tror representanten er kjent med at passerer

Stortinget med vedtak, etter forslag fra lokale myndigheter. Dersom man ønsker å endre på bypakkene, må man sende fram nye forslag – starte prosesser med å endre disse. Byvekst er et tilbud i tillegg som skal bidra til å nå nullvekstmålet. Det er ikke sånn at fordi man har fremmet en bypakke, en bompengeproposisjon, må man få byvekstavtale, men det er en åpning for å forhandle om det, og det har vi nå startet med Tromsø. Det synes jeg er veldig bra. Disse pengene, som de allerede får fra før i Tromsø, vil da gå inn i et forhandlingsresultat, og da skal man få trygghet for disse pengene over ti år. Det har man ikke per nå. I tillegg er det nå lagt 35 mill. kr på bordet. Dette er etter min mening et ganske godt utgangspunkt for å komme fram til en byvekstavtale i Tromsø, og som også tar vare på helheten i en situasjon hvor det er et stramt økonomisk handlingsrom.

Spørsmål 11

Presidenten [12:16:48]: Dette spørsmålet, fra representanten Mímir Kristjánsson til arbeids- og inkluderingsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren på vegne av arbeids- og inkluderingsministeren, som er bortreist.

Mímir Kristjánsson (R) [12:17:06]: «Statsråden har stoppet tre streiker med tvungen lønnsnemnd. Om lærerstreiken sa Utdanningsforbundets leder Steffen Handal at det ikke var noen vilje fra KS til å finne en vei ut av streiken, og at KS spekulerer i tvungen lønnsnemnd.

Da streiken i private omsorgsbedrifter ble stoppet i fjor, sa Fagforbundets leder Mette Nord at NHOs strategi var å provosere frem tvungen lønnsnemnd, og at de setter hele streikeinstituttet i fare.

Hvordan vil statsråden sørge for at KS og andre arbeidsgivere ikke spekulerer i tvungen lønnsnemnd?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:17:53]: Som representanten Kristjánsson er klar over, er det partene i arbeidslivet som har ansvaret for lønnsfastsettelsen i vårt land. Først er det naturlig å minne om at de fleste forhandlingene i forbindelse med tariffoppgjørene fører fram. Partene blir enige. Også der mekleren må inn, er resultatet som oftest enighet.

Det er tross alt få ganger vi får en arbeidskamp, og det er opp til partene å sørge for at streikeuttaket ikke fører til fare for liv eller helse eller får andre alvorlige samfunnsmessige konsekvenser. Dette skal de gjøre enten ved å tilpasse uttaket av streikende, slik at det i så liten grad som mulig oppstår slike situasjoner, eller gjennom dispensasjoner underveis i streiken. Selv om partene har forhåndsavtaler og praksis for dispensasjon, er ikke alltid dette nok.

Tvungen lønnsnemnd er absolutt siste utvei. Myndighetene ønsker ikke en slik situasjon. Derfor er terskelen for å gripe inn høy. Når det har vært grepet inn i tre streiker i år, skyldes det streikenes konsekvenser og ikke at terskelen for å gripe inn har blitt senket. Det er en viktig opplysning at det ikke er gjort flere inngrep de siste årene enn tidligere.

Representanten Kristjánsson legger til grunn at KS spekulerer i tvungen lønnsnemnd, og ber regjeringen forhindre dette. Regjeringen vil være forsiktig med å tillegge en part et slikt motiv. I den grad det stemmer at en part i en konflikt bruker tvungen lønnsnemnd som utvei, er det helt klart uheldig. Samtidig kan ikke myndighetene instruere organisasjonene i arbeidslivet. De er selvstendige og uavhengige og må selv ta ansvar for de valgene de gjør.

Det har over tid vært en dialog mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og partene om hvordan arbeidskamp gjennomføres i Norge. Foreløpige signaler fra partene i den dialogen som har vært, er at dagens system i hovedsak fungerer godt, og at det ikke er ønskelig at myndighetene skal regulere dette ytterligere.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil videreføre denne dialogen. Et viktig tema er hvordan vi kan unngå tvungen lønnsnemnd og hvilke alternativer vi kan se på. For eksempel kan det dreie seg om mer bruk av forhåndsavtaler og en større vilje til å søke om og gi dispensasjoner.

Mímir Kristjánsson (R) [12:20:48]: Takk for svaret fra statsråden. Det er flere måter arbeidsgivere kan spekulere i tvungen lønnsnemnd på. I tilfellet KS er mistanken hos den ene parten, lærerne – ikke hos representanten Kristjánsson – at KS ikke har noen interesse av å komme til forhandlingsbordet, fordi kommunene ikke taper, men tjener penger på streiken. I streiken i prosessindustrien, som ble stoppet, varslet Stein Lier-Hansen fra Norsk Industri at arbeidsgivere framover skulle bruke lockout mer hyppig, noe som også kan bidra til at det blir strengere. Så er det det at man lar være å søke om dispensasjon, som vi fikk et eksempel på i flyteknikerstreiken.

Mitt spørsmål er: Er regjeringen virkelig så sikker på at dette ikke skjer, at de ikke er villig til å støtte det forslaget som Rødt har fremmet, om å ha en grundig gjennomgang av bruken av tvungen lønnsnemnd for å sikre at det ikke blir spekulert i, og at ikke streikeretten blir begrenset?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:21:49]: Siden jeg er en blek erstatning for arbeidsministeren, vil jeg ikke kommentere konkrete forslag som er blitt fremmet i andre sammenhenger. Da kan jeg fort trå inn på et annet kon-

stisusjonelt ansvarsområde og ikke kunne gi tilstrekkelige vurderinger. Det ber jeg om forståelse for.

Det har vært dialog mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet og partene over tid. Jeg synes det er viktig at denne dialogen fortsetter, at man gjennomfører den med basis i forslag om hvordan man kan sikre at tvungen lønnsnemnd ikke blir utfallet av en arbeidskonflikt, og at man bør ha en gjennomgang og se på viljen til å søke om og gi riktige dispensasjoner, slik at partene har mulighet til å forhandle med framdrift når man har en konflikt.

Mímir Kristjánsson (R) [12:22:46]: Takk for svaret nok en gang. Jeg synes statsråden greier seg bra som en blek kopi. Mitt spørsmål er imidlertid: Hva har regjeringen å si til de ganske mange store gruppene av arbeidsfolk som nå er bekymret for sin egen streikerett? Det dreier seg bl.a. om sykepleierne, lærerne, de ansatte på sokkelen, store grupper i helsevesenet og i offentlig sektor og organiserte i fagforbundene. Alle disse gruppene har uttrykt bekymring for utviklingen i egen streikerett, og mitt spørsmål er: Tar regjeringen den bekymringen på alvor, eller antar regjeringen at alt er såre vel, til tross for beskjedne som kommer fra disse gruppene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:23:33]: Dette er bekymringer vi hele tiden lytter til. Vi har en god arbeidslivsmodell i Norge, hvor rollene er fordelt i et treparts-samarbeid. Partenes roller ved forhandling om lønn og arbeidsvilkår er veldig klart definert, men myndighetene – gjennom regjeringen og arbeids- og inkluderingsministeren – har helt klart en rolle. Vi følger med, men hvis man ser på oversikten over de siste inngrepene med tvungen lønnsnemnd, er det overordnet sett ikke noe som har tiltatt i hyppighet. Her må man uansett vurdere hver enkelt gang man går til tvungen lønnsnemnd.

Jeg vil bare gjenta det jeg sa i mitt første svar: Det er ikke ønskelig at det skal være utfallet av en konflikt, men snarere at partene fullt ut greier å forhandle seg fram til enighet.

Spørsmål 12

Marian Hussein (SV) [12:24:44]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på samenes menneskerettigheter. Det har det siste året vært flere oppslag knyttet til psykisk helse i reindrifta.

Hva tror statsråden er konsekvensene for den psykiske helsen til samiske reindriftsutøvere av at staten kan bryte deres menneskerettigheter uten konsekvenser?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:25:26]: Jeg er glad for at representanten Hussein løfter psykisk helse inn som et perspektiv også når vi ikke snakker om helsetjenester, men som helseminister skal jeg holde meg for god til å spekulere i hvordan reindriftssamers psykiske helse kollektivt påvirkes av ulike beslutninger.

I forbindelse med beitekrisen i vinter var det, som representanten viser til, oppmerksomhet knyttet til de helsemessige konsekvensene av denne for den samiske befolkningen. Økt fysisk og psykisk belastning i jobben og økonomiske bekymringer vet vi er faktorer som kan påvirke den psykiske helsen.

Regjeringen anerkjenner at reindrift er en viktig, familiebasert kulturnæring, og vil utvikle reindriften med mål om både økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. La meg derfor understreke at regjeringen tar psykisk helse hos reindriftssamer på alvor, og at vi er opptatt av hvordan endring av beiteforholdene påvirker hele deres livssituasjon.

Marian Hussein (SV) [12:26:41]: Jeg har full forståelse for at statsråden ikke ønsker å spekulere, men samtidig er det noen faktorer som allerede er der. Det er at økonomi og usikkerhet påvirker ens psykiske helse. Vi vet også at det å være en minoritet og oppleve menneskerettighetsbrudd påvirker ens psykiske helse. Det at det er staten som bryter menneskerettighetene dine, medfører også en sterk psykisk belastning for den enkelte. Historisk vet vi at samene – kollektivt sett – har vært en utsatt gruppe som har fått altfor dårlig tilgang til helsetjenester. Det har også vært altfor lite bevissthet om behovet.

Hvilke lovnader vil statsråden komme med til samene for å bøte på de menneskerettighetsbruddene som har vært?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:27:47]: Det helseministeren har ansvar for, er at alle som trenger helsehjelp, får det. Når det gjelder hva som fremmer god psykisk helse, har vi alle ansvar. Det er noe som går langt utenfor helsetjenestens lokaler og arenaer. Det å ha et arbeid å gå til, trygghet for inntekt, trygghet for at den kulturbaserte næringen man driver, også kan drives i framtiden, påvirker samenes psykiske helse. Det anerkjenner jeg, og jeg har forståelse for at denne saken er en belastning for reindriftssamene på Fosen. Dette er en sak som regjeringen tar på alvor. Vi skal sikre at staten oppfyller sine folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk. Så må vi også finne løsninger som står seg for ettertiden.

Marian Hussein (SV) [12:28:44]: Jeg registrerer at statsråden og regjeringen tar dette inn over seg, men samtidig er det en samlet bekymring her – en bekym-

ring for at det ikke er gode nok runder. Dette vedtaket viser at man ikke ivaretar samenes menneskerettigheter. Vi ser også statsrådets svar når det gjelder SAMI-NOR-bevilgningen og andre typer helsetjenester og tilgangen til helsetjenester for den samiske befolkningen, som ikke er proporsjonal. De har historisk sett også hatt en større byrde knyttet til tilgang og tilgjengelighet. Jeg håper på og ser fram til at vi får vedtak som faktisk sikrer både menneskerettighetene og helsetilbudet til denne befolkningsgruppen.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:29:49]: Arbeidet i kjølvannet av høyesterettsdommen ligger hos en annen statsråd enn meg.

Når det gjelder den samiske befolkningens helsestatus og behov for helsetjenester, er det heldigvis slik i Norge at alle, uavhengig av etnisitet, har den samme retten til de samme helsetjenestene. Det vi trenger mer av, er god kunnskap for bedre å kunne svare opp de særskilte utfordringene som den samiske befolkningen har. Vi har særskilte befolkningsundersøkelser for den samiske befolkningen, og Sametinget tar et betydelig ansvar her. Det er en dialog jeg, som helseminister, vil følge opp.

Når det gjelder oppfølgingen av den konkrete høyesterettsdommen, er det Olje- og energidepartementet som har ansvaret for det.

Spørsmål 13

Fra representanten Roy Steffensen til næringsministeren:

«Fremskrittspartiet har lenge etterlyst strømstøtte for næringslivet, men må konstatere at forslaget fra regjeringen ikke er godt nok. I Finansavisen 30. september kan vi lese «Fra regjeringshold blir opposisjon, bedrifter og organisasjoner møtt med at det er konsensus om strømstøtteordningen. Det er svært langt fra sannheten, skriver lederne i alle Sør-Norges næringsforeninger».

Hva tenker statsråden om at disse næringsforeningene har en helt annen vurdering av strømstøtten enn statsråden har, og vil statsråden ta initiativ til å forbedre ordningen?»

Presidenten [12:30:56]: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 14

Presidenten [12:30:51]: Dette spørsmålet, fra Birgit Oline Kjerstad til næringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Kim Thoresen-Vestre.

Kim Thoresen-Vestre (SV) [12:31:11]: «Fosedommen slo fast at staten braut menneskerettene og reindriftssamar sin rett til å utøve næringa og kulturen sin då det vart gitt konsesjon til fleire store vindkraftverk i reinbeita på Fosen.

Korleis vil statsråden vareta reindriftssamane sine rettar i samband med regjeringa sine industriplanar i viktige reinbeiteområde andre stader i landet?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:31:41]: Takk for et godt og viktig spørsmål.

Regjeringen ønsker å legge til rette for næringsvirksomhet og verdiskaping i hele landet. Samtidig må det naturligvis tas en rekke hensyn til både natur, miljø og samiske interesser i de sakene der det er aktuelt. Industrivirksomhet er arealkrevende og kan komme i konflikt med reindrift. I første instans er det kommunene som bestemmer arealbruken lokalt, og de må også vurdere om de folkerettslige forpliktelsene overholdes når slike arealplaner legges.

Spørsmål knyttet til samiske interesser kommer også på spissen for mineralvirksomhet, som også er arealkrevende industri. For disse prosjektene må selskapene som planlegger utvinning, innhente flere offentlige tillatelser, herunder fra Direktoratet for mineralforvaltning, DMF, som forvalter mineralloven. Det er Nærings- og fiskeridepartementet som er klageinstans for vedtak fattet av direktoratet.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for næringsutvikling innenfor de rammene som mineralloven og annet relevant lovverk gir, samtidig som vi er opptatt av å sikre bærekraftig utvinning, ikke minst fordi en del av disse næringsvirksomhetene er avgjørende for å få fortgang i det grønne skiftet. I mineralloven listes det opp ulike hensyn som skal ivaretas ved forvaltning og bruk av mineralressursene etter loven, deriblant hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv.

Når vi får saker på vårt bord som gjelder områder med reindrift, blir det foretatt grundige vurderinger av konsekvensene tiltaket vil ha for berørte reindriftsutøvere. Vurderinger av FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, SP, og særlig konvensjonens artikkel 27, inngår selvfølgelig i dette.

Når det gjelder Fosen-saken, kan jeg ikke gå nærmere inn på hvilken betydning dommen i Høyesterett har for saker som behandles i Nærings- og fiskeridepartementet, rett og slett fordi hver sak må behandles for seg. Men vi har selvsagt merket oss Høyesteretts vurderinger av de folkerettslige forpliktelsene, slik de framgår av dommen, og tar dem på største alvor.

Norge har store mineralforekomster som vil være viktige i næringsomstillingen. Vårt mål er at Norge skal

utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring. Vi stiller allerede høye krav både miljømessig og sosialt, og vi skal snart legge fram en ny mineralstrategi, der vi tar ytterligere grep for å sikre bærekraften i denne næringen.

I tillegg har vi nylig fått utredningen fra Minerallovutvalget, som har utredet en ny minerallov. Det utvalget foreslår en rekke nye bestemmelser, også når det gjelder å styrke samiske interesser og rettigheter. Den utredningen er nå på offentlig høring. Høringsfristen er 1. november, og jeg håper det kommer mange gode innspill der. Her skal vi selvsagt også ha tett, god og fortrolig dialog med bl.a. Sametinget, som vi har et godt samarbeid med. Jeg vil jobbe for at loven blir et godt redskap for en god og bærekraftig ressursforvaltning, til beste for samfunnet, verdiskapingen og framtidige arbeidsplasser, og at vi selvfølgelig også ivaretar Norges folkerettslige forpliktelser.

Kim Thoresen-Vestre (SV) [12:34:40]: Jeg takker for svaret. Jeg har et oppfølgingsspørsmål: Vil statsråden gjennomgå alle planlagte inngrep i samiske reindriftsområder for å sikre at disse ikke strider med menneskerettighetene, som f.eks. den planlagte gruvevirksomheten ved Repparfjorden i Finnmark?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:34:59]: Som jeg sa, må vi vurdere disse spørsmålene i hver enkelt sak. Det er ulike planmyndigheter og forvaltningsnivåer som har ansvaret. Ikke minst er det viktig at man i arealplanleggingen og arealprosessene lokalt gjør disse vurderingene på en ordentlig og god måte.

Når det gjelder Nussir-saken, er det også en sak der det er foretatt grundige vurderinger av tiltakets påvirkning på reindriften i de aktuelle områdene, herunder vurderinger knyttet til SP artikkel 27. For å minimere påvirkningen på reindriften er det fastsatt en rekke avbøtende tiltak, og da har vurderingen vært at tiltaket ikke medfører brudd på artikkel 27, men som jeg sa: Dette må altså vurderes i hvert enkelt tilfelle. Så må vi sørge for at den generelle næringspolitikken tar disse hensynene, at alle blir hørt, og at vi jobber for at Norge opprettholder og forvalter sine folkerettslige forpliktelser på en god måte.

Spørsmål 15

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:36:19]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på sameenes menneskerettigheter. Reindrifta på Fosen har mistet sitt viktigste vinterbeite.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre reindrifta på Fosen sin tilgang til vinterbeite kommende vinter?»

Statsråd Sandra Borch [12:36:47]: Som representanten Knag Fylkesnes er kjent med, er det Olje- og energidepartementet, OED, som er ansvarlig fagdepartement i saken. Det er OED som har ansvar for konsekvensene vindparken har for reindriften på Fosen, og som skal se dette i sammenheng med andre inngrep i området. De har ansvar for å vurdere hvilke endringer i konsesjonen som må til for at konsekvensene vindparken har for reindriftsutøvere på Fosen, ikke strider mot FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, SP, artikkel 27.

Jeg legger til grunn at Olje- og energidepartementet som ansvarlig fagdepartement vurderer å finne løsninger for kommende vinter, i samarbeid med reindriften og konsesjonærene, i påvente av at et mer langsiktig tiltak kommer på plass.

Det er også viktig å si at i denne prosessen vil selvfølgelig også Landbruks- og matdepartementet bidra med å gi råd til Olje- og energidepartementet. Jeg har som landbruks- og matminister ansvaret for reindriftnæringen, og jeg er særlig oppmerksom på situasjonen til reindriften på Fosen i denne saken. I 2022 har jeg hatt møter med reindriften på Fosen. Videre ble forhandlingene til reindriftsavtalen i 2022 og 2023 berørt av saken, da Norske Reindriftssamers Landsforbund ikke ønsket å overrekke sitt krav i forhandlingene før de hadde fått en redegjørelse for den videre prosessen i saken. Det fikk de i brev form den 7. februar 2022, og de gikk derfor inn i forhandlinger og ble enige om en reindriftsavtale for året 2022/2023.

Jeg kan dessuten forsikre representanten om at dersom det blir beitekrise på Fosen kommende vinter, vil de etablerte ordningene over reindriftsavtalen selvfølgelig være gjeldende også for reindriften på Fosen. En forutsetning for at det skal utløses midler over reindriftsavtalen, vil være at kriseberedskapsutvalget i området erklærer en beitekrise, og en beitekrise erklæres dersom det naturlige beitet ikke er tilgjengelig grunnet mye snø eller is.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:38:47]: Situasjonen for norsk reindriftnæring er i utgangspunktet tøff. Det har vore vintrar der klimaforholda har gjort at tilgangen til beite har vore veldig svekt, og det har bl.a. ført til at ein allereie har måtta plusse på desse ulike ordningane som ligg i reindriftsavtalen, så det føreset eg at vil skje uansett.

Det vi snakkar om her, er at ein har fått tatt frå seg tilgang på dei viktigaste vinterbeiteområda. Så seier Høyesterett at det å få dette området tatt frå seg faktisk er ulovleg. Da er spørsmålet til landbruks- og matministeren:

Korleis i all verda skal ein da kompensere denne ulovlege ulempa som er blitt gitt til reinbeitelaga? Har ein vurdert kompenserande beiteområde som kan bli gitt mens ein ventar på avklaring rundt den dommen? Er det noko regjeringa har vurdert?

Statsråd Sandra Borch [12:39:50]: Som representanten er inne på, har jeg ansvaret for reindriftsnæringen og ikke minst rammevilkårene til den. Jeg er veldig opptatt av å legge til rette for en bærekraftig reindrift i hele landet, og vi har sett at det har vært utfordringer de siste vintrene.

Når det gjelder den konkrete saken: Som representanten skjønner, er dette Olje- og energidepartementets ansvarsområde. Men jeg vil gjenta at jeg legger til grunn at OED som fagdepartement vil vurdere å finne løsninger for kommende vinter, i samarbeid med reindriften, og i den prosessen vil selvfølgelig også Landbruks- og matdepartementet bidra med å gi råd til OED.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:40:36]: Det er heilt riktig at det er Olje- og energidepartementet som har ansvaret for komplikasjonane rundt denne dommen, men det vil openbert vere landbruks- og matministeren som får ansvaret for å følgje opp iallfall delar av dette. I mellomtida, mens ein ventar på ei avklaring om dette ulovlege vedtaket, er vi i ein situasjon der reinbeitedistriktet har mista eit veldig viktig vinterbeite. Da tenkjer eg at det er berre rett og rimeleg at statsråden, på heilt eigen kjø, tar initiativ til å seie at ok, det var eit ulovleg vedtak, og da må vi fikse ulemper i mellomtida.

Det kan skje på mange vis. Det kan vere at ein kan få eit kompenserande beiteområde – det er mange ulike måtar å løyse det på. Sidan statsråden har ansvaret for reindriftsnæringa: Kva har statsråden føretatt seg på heilt eigen kjø når det gjeld å kompensere for ulempene?

Statsråd Sandra Borch [12:41:40]: Som jeg nevnte i innlegget mitt i stad, kan jeg forsikre representanten om at dersom det blir en beitekrise på Fosen kommende vinter, vil de etablerte ordningene som ligger inne under reindriftsavtalen, selvfølgelig også være gjeldende for reindriften på Fosen. Da må de forutsetningene som jeg listet opp i stad, være oppfylt.

Så er jeg opptatt av – som representanten også er inne på – at vi skal ha en bærekraftig reindrift i hele landet, og så skal Landbruks- og matdepartementet bidra med gode råd i denne prosessen, inn mot Olje- og energidepartementet.

Spørsmål 16

Presidenten [12:42:30]: Dette spørsmålet, fra representanten Andreas Sjalg Unneland til justis- og beredskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Stina Baarne Hassel.

Stina Baarne Hassel (SV) [12:42:43]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på sameenes menneskerettigheter. Fortsatt står vindkraftverkene der og vi er vitne til et pågående menneskerettighetsbrudd.

Hva tror statsråden den manglende oppfølgingen av en høyesterettsdom gjør med folks tillit til rettsapparatet?»

Statsråd Emilie Mehl [12:43:13]: Rettsapparatet i Norge har høy tillit i befolkningen, og det er det viktig at vi fortsatt verner om. Den avgjørelsen representanten Baarne Hassel tar opp, er fra Høyesterett, og de la til grunn at de opprinnelige konsesjonsvedtakene for Storheia og Roan vindkraftverk strider mot reineienes rettigheter etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27. Høyesterett fant at vedtakene dermed er ugyldige.

I tråd med norsk forvaltningsrett sier ikke dommen noe om hva som skal skje med den videre driften av vindkraftverkene, for domstolenes kontroll med forvaltningen er innskrenket til en legalitetskontroll, noe som er en viktig del av maktfordelingsprinsippet. Derfor har heller ikke Høyesterett tatt stilling til hva konsekvensen av dommen skal være.

Spørsmål som gjelder den konkrete oppfølgingen av dommen, må rettes til olje- og energiministerens. Olje- og energidepartementet har på bakgrunn av dommen fra Høyesterett satt i gang en prosess for å fatte nye vedtak, som ikke skal krenke reineienes rettigheter etter folkeretten. Slik jeg ser det, viser saken at domstolenes kontroll med forvaltningens vedtak fungerer slik den skal. Det er også bra for tilliten som samfunnet har til domstolene.

Stina Baarne Hassel (SV) [12:44:35]: Takk for svar. Statsråden svarer kanskje ikke helt på det jeg spør om. Det er helt riktig at det er en legalitetskontroll, og at domstolene som sådan ikke tar stilling til de konkrete konsekvensene, men når vår høyeste rettsinstans avsier en enstemmig dom, forventer befolkningen at dommen får konsekvenser også for regjeringens politikk. Når det ikke skjer, vil ikke det svekke folks tillit til at vi lever i en rettsstat?

Statsråd Emilie Mehl [12:45:11]: Som jeg sa, må spørsmål om den konkrete oppfølgingen rettes til olje- og energiministeren. Jeg opplever at jeg svarte på spørsmålet om tilliten til domstolene, for denne saken viser at domstolenes kontroll med forvaltningen faktisk fungerer. Det er bra, og det er positivt for tilliten til domstolene. Så har olje- og energiministeren over tid kommunisert at regjeringen er i ferd med å følge opp dette vedtaket. Jeg har forståelse for at det er frustrerende at det tar noe tid, og at mange ønsker en rask avklaring, men det er viktig at regjeringen gjør et grundig arbeid, og at olje- og energiministeren setter seg nøye inn i alle sider av saken før man eventuelt fatter et nytt vedtak.

Stina Baarne Hassel (SV) [12:45:58]: I 1982 falt høyesterettsdommen i spørsmålet om utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget. Da var konklusjonen og dommen at utbyggingen var lovlig, og at vedtaket var fattet på riktig måte. Nærmest umiddelbart etter at Alta-dommen falt, gikk ledende politikere ut og sa at dommen måtte respekteres.

Hvorfor har ikke regjeringen hatt en slik holdning til Fosen-dommen, men fortsatt å la menneskerettighetsbruddet pågå og i stedet for å komme med forslag til tiltak som ville oppheve menneskerettighetsbruddet, kommet med forslag til nye utredninger?

Statsråd Emilie Mehl [12:46:39]: Jeg kjenner meg ikke igjen i representantens oppfatning av hvordan regjeringen har uttalt seg om den saken. Det har vært viktig for regjeringen å følge opp den dommen, og jeg har tillit til at olje- og energiministeren vil gjøre det på en god måte.

Spørsmål 17

Presidenten [12:47:05]: Dette spørsmålet, fra Lars Haltbrekken til olje- og energiministeren, vil bli besvart av næringsminister Jan Christian Vestre, på vegne av olje- og energiministeren.

Lars Haltbrekken (SV) [12:47:13]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på samenes menneskerettigheter. Fosen vind har store inntekter basert på en ugyldig konsesjon.

Vil statsråden fryse inntektene fra driften mens saksbehandlingen pågår?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:47:47]: Takk for spørsmålet. Høyesterett har, som vi vet, lagt til grunn at vindkraftverkene på Fosen på sikt vil true reindriften og samenes rett til kulturutøvelse. For å unngå at det

skjer, vil, skal og må staten finne ut av hva som må gjøres. Det har vi også tidligere kommunisert. Selv om Høyesterett har vurdert at tillatelsene som er gitt, er ugyldige, har Høyesterett ikke tatt stilling til hva som nå skal skje med de to vindkraftverkene.

Vindkraftverkene på Fosen er, som vi kjenner til, fortsatt i drift. Regjeringen kan ikke se at vi har noen mulighet til å fryse inntektene fra denne driften, slik representanten etterspør. Å fryse inntekter fra vindkraftproduksjon i de aktuelle anleggene har uansett ikke noen saklig sammenheng med statens oppfølging av de folkerettslige forpliktelsene.

Staten er forpliktet til å ivareta og sikre menneskerettighetene og folkeretten. Etter at Høyesterett la til grunn ugyldighet som premiss i ekspropriasjonssaken mellom konsesjonæren og reindriften, har departementet igangsatt en prosess for å finne løsninger som vil stå seg for ettertiden, og som skal sikre reindriftens rettigheter.

Lars Haltbrekken (SV) [12:49:12]: Jeg merker meg at statsråden sier at det er snakk om et menneskerettighetsbrudd «på sikt». Dette er Norges institusjon for menneskerettigheter sterkt uenig i, og de fastslår at det er et pågående menneskerettighetsbrudd. Vi har også hørt fra flere statsråder her i dag at man henviser ansvaret for oppfølging av høyesterettsdommen til Olje- og energidepartementet. Da er mitt enkle spørsmål: Hvor lenge mener staten at det pågående menneskerettighetsbruddet skal få pågå før man faktisk sørger for å stoppe det?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:49:59]: La det ikke være noen tvil om at regjeringen tar høyesterettsdommen på høyeste alvor og forholder seg til den. Vi skal selvsagt ivareta våre folkerettslige forpliktelser. Olje- og energidepartementet jobber som ansvarlig departement videre med oppfølgingen. Så nevnte jeg at domstolen legger til grunn at vindkraftverkene på Fosen først på sikt vil true selve reindriften og samenes rett til kulturutøvelse. Derfor mener også staten at den har noe tid på å gjennomføre de forvaltningsmessige oppfølgingsene av dommen. Reindriften har meg bekjent ikke meldt om behov for midlertidige tiltak eller kompensasjon ennå, og det videre arbeidet tar derfor sikte på å gjøre dette på en grundig måte, sikre et grundig kunnskapsgrunnlag som kan legge til rette for at vi forhåpentligvis kommer til enighet om varige løsninger som kommer til å stå seg over tid.

Lars Haltbrekken (SV) [12:50:59]: Statsråden bør være vel kjent med at samene på Fosen har mistet et av sine viktigste vinterbeiteområder. Statsråden bør også være godt informert om at reindriften på Fosen ikke

har akseptert forslaget om nye utredninger som har kommet fra regjeringen. Vi står her overfor en sak som har bak seg noen av de mest omfattende og grundige reindriftsfaglige vurderingene som er gjort, og hvor konklusjonen fra Høyesterett var at det ikke finnes avbøtende tiltak som kan oppheve dette menneskerettighetsbruddet. Jeg gjentar mitt spørsmål: Hvor lenge mener staten at dette menneskerettighetsbruddet skal få lov til å pågå?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:51:55]: Da skal jeg få gjenta at dette er en dom vi tar på stort alvor, og som det arbeides med. I desember tok Olje- og energidepartementet i første omgang kontakt med reindriften og konsesjonærene på Fosen og redegjorde for at det i videre prosess ville bli vurdert hvilke endringer i konsesjonene som er nødvendig for å sikre reindriftens folkerettslige vern. Det er blitt gjennomført møter med henholdsvis Nordgruppen og Sørgruppen på Fosen i juni. Der har også Sametinget deltatt. I nytt brev i juni redegjorde også Olje- og energidepartementet for det rettslige grunnlaget for prosessen. Der framgår det klart at målet med prosessen er at driften av vindkraftverkene skal kunne videreføres samtidig som reindriften sikres. Det er det regjeringen jobber med. Jeg kan ikke spekulere i når det vil være klart, men la det ikke være tvil om at målet er at vi skal finne fram til en varig løsning som vil stå seg, og som er i tråd med Norges folkerettslige forpliktelser.

Spørsmål 18

Presidenten [12:52:58]: Dette spørsmålet, fra Kirsti Bergstø til olje- og energiministeren, vil også bli besvart av næringsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist.

Kirsti Bergstø (SV) [12:53:10]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på samenes menneskerettigheter.

Hvor lenge skal reindrifta på Fosen måtte vente før det kommer en avklaring som gjør at det pågående menneskerettighetsbruddet opphører?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:53:36]: Takk for spørsmålet. Det er helt riktig som det ble sagt, og som jeg også svarte forrige representant, at Høyesterett har lagt til grunn at vindkraftverkene på Fosen vil kunne true reindriften på sikt, og også samenes rett til kulturutøvelse. For å unngå at så skjer, vil staten nå finne ut av hva som må gjøres.

I og med at domstolene legger til grunn at dette er en problemstilling som vil utvikle seg over tid, og at det er først over tid retten til kulturutøvelse, som mye av premisset i dommen handler om, vil kunne være truet, mener staten at vi har noe tid på oss til å gjennomføre oppfølgingen av denne dommen, slik at det skjer på en forsvarlig og riktig måte som ivaretar de ulike interessene, og som sørger for at dette kan skje i tråd med de forpliktelsene vi har i folkeretten, og med mål om at vi fremdeles kan ha vindkraftproduksjon.

Så er i hvert fall vår vurdering, fra Olje- og energidepartementets side, at det så langt ikke er meldt om behov for midlertidige tiltak eller kompensasjon fra reindriftsnæringen, og vi tar i det videre arbeidet sikte på å sørge for at vi har et grundig kunnskapsgrunnlag som kan legge til rette for nettopp å finne disse gode løsningene, som igjen ikke bare skal stå seg noen måneder og år, men som skal stå seg i generasjonsperspektivet.

I starten av september oversendte departementet utkast til et utredningsprogram til reindriften. Departementet skal konsultere reindriften og Sametinget om dette utredningsprogrammet. Så vidt jeg vet, venter departementet fremdeles på tilbakemelding om når dette arbeidet kan skje. Men la det ikke være noen tvil om at regjeringen tar denne dommen på høyeste alvor, og at vi vil jobbe aktivt sammen med de berørte partene for at vi skal finne løsninger på saken.

Kirsti Bergstø (SV) [12:55:42]: Før utbyggingene på Fosen ble noen av de mest omfattende reindriftsfaglige vurderinger gjort, og i en av de rapportene står det at det ikke er beitegrunnlag for dagens antall rein ved utbygging av Storheia. Det betyr at minst én familie må slutte med rein. Frostating lagmannsrett sa i 2018 bl.a.: «Unnvikelsen vil etter lagmannsrettens oppfatning være så betydelig at områdene må ses på som tapt som beiteområder.» Men lagmannsretten mente det ikke brøt med konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Høyesterett, derimot, konkluderte motsatt: Det finnes ikke avbøtende tiltak som ikke bryter med konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Derfor lurer jeg på hva slags nytt kunnskapsgrunnlag som trengs, og hvorfor det ikke bare er å sørge for at det settes i verk tiltak som nettopp opphever menneskerettighetsbruddet.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:56:40]: Vi kan selvfølgelig diskutere forhistorien og hvilke vurderinger som er gjort på ulike tidspunkter. Denne saken startet vel tilbake i 2013, hvis det ikke var før det. La det være klart at det er fattet en enstemmig høyesterettsdom, og den skal vi forholde oss til – den må vi forholde oss til, og den vil vi forholde oss til – og den dommen

slår altså fast at disse vindkraftverkene er i strid med folkeretten.

Så har ikke Høyesterett tatt stilling til hva som skal skje med vindkraftanlegget. Det er det nå Olje- og energidepartementet som jobber med, sammen med de berørte partene, for å finne løsninger som i størst mulig grad kan ivareta alles interesser og selvfølgelig også bidra til at denne virksomheten skjer i tråd med folkeretten. Målet vårt er at det skal være mulig å komme fram til en slik løsning.

Kirsti Bergstø (SV) [12:57:39]: Forhistorien er viktig – jeg deler statsrådens syn på det. Det er også historien til det samiske folk, med en ganske lang historie der majoritetsbefolkningen har tråkket på, oversett og ikke anerkjent rettighetene til det samiske folk. Jeg er redd for at denne hendelsen skriver seg inn i en del av den historien.

Det er et samisk ordtak som lyder: Tida går ikke, den kommer. Jeg lurer på om statsråden vil garantere at med tiden kommer det også en rettferdighet og oppreisning for det samiske folk knyttet til de menneskerettighetsbruddene de har blitt utsatt for.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:58:26]: Jeg er langt på vei enig i mye av det som representanten både tar opp og uttaler. La meg igjen få understreke på vegne av hele regjeringen at dette er en dom vi tar på alvor, og vi jobber med oppfølgingen av den. Det er riktig at det har gått noe tid, men det er også kompliserte spørsmål. Det er mange som skal høres, fakta på bakken er nå sånn som fakta på bakken er, disse vindturbinene står der og produserer strøm mens vi nå snakker, og det er ikke sikkert at det åpenbart finnes noen helt enkle løsninger på dette. Målet med prosessen er å finne fram til samlende løsninger som skal ivareta de samiske interessene, som skal ivareta reindriftsinteressene, og som selvfølgelig skal bidra til at det ikke skjer brudd på folkeretten i Norge.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [12:59:19]: Då går me til spørsmål nr. 3.

Spørsmål 3

Presidenten [12:59:22]: Dette spørsmålet, frå representanten Ingrid Fiskaa til utanriksministeren, vil verta svara på av kommunal- og distriktsministeren på vegner av utanriksministeren.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:59:34]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at

vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på samenes menneskerettigheter. Fortsatt brytes samenes menneskerettigheter på Fosen.

Synes utenriksministeren dette bruddet står i stil med det internasjonale engasjementet Norge har for folks menneskerettigheter rundt om i verden?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:00:11]: Gjennomføring av menneskerettighetene blir overvåket på nasjonalt, regionalt og globalt nivå, og Norge har et sterkt og uavhengig nasjonalt rettsvesen og er en støttespiller for internasjonale overvåkningsmekanismer.

Oppfølgingen av Norges internasjonale menneskerettighetsforpliktelser blir fulgt opp av hvert sektordepartement i samsvar med de ansvarsområdene de har, og det omfatter også å følge opp rettskraftige dommer som har å gjøre med menneskerettighetsforpliktelsene våre.

Å fremme menneskerettighetene er et sentralt mål for regjeringens utenriks- og utviklingspolitikk. Å verne rettene til minoriteter, enten det skulle være urfolk, LHBTI+-personer eller personer med nedsatt funksjonsevne, er viktig for Norge og noe vi legger vekt på i det internasjonale arbeidet vårt.

Norge er bl.a. aktivt med på å fremme rettighetene til urfolk i FNs menneskerettighetsråd, den såkalte 3. komité i FNs generalforsamling. Dette blir ofte gjort gjennom felles nordisk-baltiske innlegg. Norge er også, sammen med 21 andre land, med i vennegruppen for urfolk i FN og spiller en aktiv rolle i forhandlinger av resolusjoner som har til formål å bedre situasjonen for urfolk. Norge er en støttespiller for FNs spesialrapportør for urfolks rettigheter, Francisco Calí Tzay, og har støttet forlengingen av mandatet hans. Som ledd i Norges mangeårige arbeid for menneskerettighetsforsvarere er vi opptatt av å styrke anerkjennelsen og vernet av urfolk som forsvarere av menneskerettighetene. Norge har også bidratt til å styrke arbeidet for bruk og bevaring av urfolks språk, bl.a. gjennom støtte til FN-tiåret for urfolkspråk 2022–2032. Norge finansierer deltakelsen til urfolk i FN, slik at synspunktene deres kan bli hørt. I det internasjonale arbeidet vi gjør knyttet til urfolk, har vi et godt samarbeid med Sametinget.

I Norges skogsatsing er rettighetene til urfolk spesielt viktige, fordi det er primært de som bor i de områdene vi vil verne. Urfolksperspektivet i Norges internasjonale arbeid gjør seg også gjeldende i nordområdepolitikken, dvs. i nordområdestategien, Barentssamarbeidet og i Arktisk råd.

Som jeg allerede har nevnt: Når det gjelder den konkrete oppfølgingen av rettskraftige dommer, og i dette tilfellet Fosen-dommen, er det ansvarlig fagdeparte-

ment, Olje- og energidepartementet, sitt ansvar å følge opp, og det er også naturlig at departementet uttaler seg nærmere om saken.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:03:10]: Eg takkar for svaret. Statsråden seier i sitt svar at Noreg er oppteke av både menneskerettar og urfolks rett. Han kjem med mange eksempel på det i Noregs utanriks- og utviklingspolitikk, og eksempla kan faktisk vera endå fleire.

Spørsmålet er likevel ikkje svara på, slik som eg oppfattar det, fordi det her er snakk om menneskerettsbrot som er gjort i Noreg av staten sjølv, slik Høgsterett jo slår fast i domen sin. Har det me gjer her heime etter statsrådens vurdering konsekvensar for vårt truverde, og dermed òg for vår gjennomslagskraft internasjonalt?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:04:00]: Det er svært viktig hvordan Norge håndterer menneskerettighets spørsmål nasjonalt. Det jeg sa i mitt første svar, er at det er utrolig viktig at vi har et sterkt, uavhengig rettsvesen i Norge som overvåker og også fatter dommer knyttet til menneskerettighetsspørsmål. Det er selvsagt grunnleggende og viktig at Norge innretter seg i henhold til rettskraftige avgjørelser om menneskerettighetsbrudd, og det vil vi selvsagt også gjøre i denne saken.

Når det gjelder den konkrete oppfølgingen av Fosen-dommen, er det i henhold til sektorprinsippet et ansvar som Olje- og energidepartementet har. Jeg registrerer at dette også har blitt besvart tidligere under spørretimen i dag, at en er i arbeid med oppfølging av dette, og jeg forventer – ikke minst av hensyn til dem som er berørt, dem som har levd med saken over lang tid – at en sørger for en ordentlig oppfølging.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:05:05]: Eg takkar for det. Eg høyrer at òg statsråden er oppteken av at høgsterettsdomen skal bli følgd opp med tiltak som gjer at menneskerettane faktisk blir følgde i dette tilfellet, men i mellomtida – for me har altså venta allereie eitt år på denne oppfølginga: Er statsråden bekymra for Noregs omdøme og gjennomslagskraft internasjonalt, f.eks. i den rolla Noreg har i fredsprosessen og oppfølginga av fredsavtalen i Colombia, der urfolksrettar er nemnde spesielt som eit satsingsområde? Vil det ha konsekvensar – førme eventuelt ser kva regjeringa gjer her på heimebane for å retta opp i menneskerettsbrota på Fosen – for vårt truverde i den typen internasjonale prosessar?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:06:04]: Det som er viktig når det – i dette tilfellet – kommer en enstemmig høyesterettsdom, er at en som punkt nr. 1 er tydelig på at det som følger av høyesterettsdommen knyttet til menneskerettighetsbrudd, skal regjeringen følge opp.

Så er det utrolig viktig, når en blir stilt overfor en dom fra en enstemmig Høyesterett, at en går nøye gjennom premissene for dommen, hva som ligger til grunn, og sørger for at den oppfølgingen en gjør i etterkant, faktisk gjør det slik. Høyesterettsdommen har ikke pekt på hvordan dommen skal følges opp, men at det foreligger menneskerettighetsbrudd. Så er det ansvarlig departement som har ansvaret for at en i oppfølgingen sørger for at en ikke har menneskerettighetsbrudd i framtiden, og derfor er det viktig at en belyser spørsmålene grundig og sørger for en fullstendig oppfølging.

Spørsmål 5

Presidenten [13:06:59]: Dette spørsmålet, fra representanten Kathy Lie til barne- og familieministeren, vil verta svara på av kommunal- og distriktsministeren på vegner av barne- og familieministeren, som er bortreist.

Kathy Lie (SV) [13:07:11]: «Det er nå ett år siden Høyesterett avsa en enstemmig dom som slo fast at vedtaket om å gi konsesjon til utbyggingen av Storheia og Roan vindkraftverk var et brudd på samenes menneskerettigheter.

Hva tror statsråden er konsekvensene for samiske barn og unge av at staten kan bryte deres folks menneskerettigheter uten konsekvenser?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:07:36]: Jeg viser til at dersom en handling eller avgjørelse vedkommer barn, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn. Det følger av både Grunnloven og barnekonvensjonen. Barne- og familiedepartementet er koordinerende departement for barns rettigheter og har en rolle i å se til at barns rettigheter blir ivaretatt. Samtidig er det sektorprinsippet som gjelder, slik at det er det enkelte departement som må sørge for å gjøre vurderinger på sine saksfelt. Det er de som kjenner de sektorspesifikke hensynene. Ansvaret til det enkelte departementet innebærer også å sørge for at rettighetene til barn og unge blir ivaretatt i alle avgjørelser og i handling. Det er derfor ikke naturlig for meg å kommentere dommen i Høyesterett knyttet til konsesjon for utbygging av vindkraftverk.

Kathy Lie (SV) [13:08:34]: Jeg takker for svaret. Selv om dette er et sektorspørsmål, har barne- og familieministeren ansvaret for barn og unges ve og vel. Når Høyesterett avsier en enstemmig dom, skulle man tro at det fikk konsekvenser, men vindkraftverkene står jo fortsatt der. Hvilke konsekvenser tror statsråden at denne manglende oppfølgingen fra regjeringen har for barn og unges syn på den norske rettsstaten? Frykter statsrå-

den at folk kan miste tilliten til demokratiet og rettsvesenet?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:09:10]: Som jeg allerede har svart på vegne av utenriksministeren, og som jeg nå også kan svare på vegne av barne- og familieministerens og regjeringen, har regjeringen vært veldig tydelig på at de menneskerettighetsbruddene som er påpekt fra Høyesteretts side gjennom Fosen-dommen, skal følges opp fra regjeringens side. Det er viktig at alle ulike spørsmål som det berører – og som har konsekvenser for aktører innenfor næringen, som selvsagt også har ansvar for sine barn og konsekvenser knyttet til dette – selvsagt må belyses. Det som er grunnleggende, er at en ivaretar de samiske interessene og sørger for at en ivaretar våre folkerettslige forpliktelser når en nå skal følge opp dommen fra det ansvarlige departements side, som er Olje- og energidepartementet.

Kathy Lie (SV) [13:10:08]: Det fineste med Norge i tillegg til vår fantastiske natur, er stor tillit og små forskjeller. Vi vet at manglende tillit og tro på framtiden skaper frustrasjon, sinne og resignasjon. Hva vil statsråden gjøre for at samiske barn og unge skal ha tro på framtiden og sitt folks levesett og tradisjoner når deres menneskerettigheter fortsatt brytes?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:10:31]: Her er det kanskje fristende å svare som kommunal- og distriktsminister, med det ansvaret som jeg har for urfolk og nasjonale minoriteter, men nå står jeg her som representant for barne- og familieministerens, som dessverre ikke kunne være til stede nå.

Jeg vil si at å ivareta de samiske interessene, samene som urfolk, deres tradisjon, deres historie og deres mulighet til å drive næringsvirksomhet framover selvsagt er viktig, også for deres barn og deres etterkommere, og for å bringe tradisjonene videre. Det er et viktig spørsmål både for barne- og familieministerens og for regjeringen som helhet. Derfor tar vi den dommen som kom fra Høyesterett, på stort alvor. Det er åpenbart at det har vært en belastning for dem det gjelder, også med den lange prosessen som ledet fram mot dommen, og at en nå må sørge for en god oppfølging i etterkant.

Presidenten: Då går me til spørsmål 19.

Spørsmål 19

Presidenten [13:11:34]: Dette spørsmålet, frå representanten Silje Hjemdal til kommunal- og distriktsministeren, vil verta teke opp av representanten Stig Atle Abrahamsen.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [13:11:50]: Det er første gang jeg møter som representant for Hordaland i denne salen, og jeg håper presidenten vil bære over med meg når jeg prøver å overholde reglene her i huset.

«Koronapandemien har fortsatt store konsekvenser for kommunenes helsetjenester. Høyt arbeidspress over tid, fortsatt mange som er borte fra jobb grunnet smittehensyn, og lavere immunitet mot influensas sykdom er noen faktorer som gir høyt sykefravær i tjenestene. Etter april i år er det uavklart hvilken kompensasjon som skal gis til kommunene for å håndtere konsekvensene av pandemien.

Mener statsråden at kommunene skal stå alene i å håndtere konsekvensene av pandemien, eller vil det komme nye tiltak rettet mot de kommunale helsetjenestene?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:12:48]: Nå skal ikke jeg begi meg inn på å kommentere erfaringen med hordalendinger i denne salen, men jeg vil ønske representanten velkommen og si at det i hvert fall tegner bra så langt, og at det er en viktig problemstilling som blir tatt opp.

Gjennom hele pandemien har kommunene og fylkeskommunene gjort en framifrå og viktig jobb. Kommunesektoren ble samlet sett kompensert for netto mindreinntekter og merutgifter for 2020 og 2021 under pandemien. Rapporten fra arbeidsgruppen med deltakere fra både staten og kommunesektoren viser at kommunesektorens økonomi har blitt påvirket også i 2022.

Regjeringen har vært tydelig på at vi vil stille opp for kommunesektoren knyttet til merutgifter og mindreinntekter i forbindelse med koronapandemien. Stortinget har bedt oss om å komme tilbake til saken i nysaldert budsjett for 2022. Regjeringen vil i tråd med dette fremme forslag om kompensasjon i nysaldert budsjett for 2022.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [13:13:54]: Jeg takker for svaret, men det vekker fortsatt stor uro når man er kommet så langt ut i året og kommunene står med enorme kostnader som man ikke vet om man får kompensert eller ikke. I min egen kommune, Askøy, har vi telt at vi så langt i år har brukt opptil 50 mill. kr som vi ikke vet om statsråden vil gi oss kompensasjon for.

Når vi vet at helsetjenestene ute i kommunene allerede var under et enormt press før pandemien, er jeg bekymret for hva som kan bli utfallet hvis ikke kompensasjon blir gitt fullt ut. Da blir det kutt i eldreomsorgen, i de tjenestene som er nær folk, som jeg vet at statsråden har vært opptatt av, i hvert fall i valgkampen.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:14:55]: Fra regjeringens side er det helt tydelig og klart at det er viktig å

kompensere kommunene for nødvendige kostnader, både merutgifter og mindreinntekter, som de har hatt i forbindelse med pandemien. Det har vært betydelig av det også i første halvår i 2022, ikke minst gjennom den smittebølgen som en så tidlig på vinteren i 2022, så det er viktig å følge opp. En har i vår kompensert en del, primært til fylker knyttet til kollektivtransport.

Så fikk vi en rapport i forrige måned som så på de samlede kostnadene i første halvår 2022 for kommunesektorens del. Den rapporten har vi, i tråd med det som Stortinget har bedt oss om – et samlet storting, faktisk, der også Fremskrittspartiet inngikk – til behandling, der en skal fremme forslag om kompensasjon i forbindelse med nysalderingen. Det vil vi følge opp i tråd med de lovnadene vi har gitt.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [13:15:59]: Da får vi følge nøye med når det blir framlagt.

Jeg må allikevel spørre statsråden, når jeg har ham foran meg, om han synes at rammevilkårene til kommunene er forutsigbare når vi står langt ut i året og enorme kostnader fortsatt er helt uavklarte. Samtidig har denne regjeringen framlagt et statsbudsjett hvor man med et pennestrøk fjerner hele tilskuddet til å bygge nye sykehjems- og omsorgsplasser. Det går rett inn i akkurat den samme usikkerheten omkring finansieringen av kommunale helsetjenester. Jeg lurer på om statsråden selv synes at dette er tilstrekkelig for å skape trygghet og ro for gode helse- og omsorgstjenester til våre eldre, og til dem som har utfordringer med psykisk helse.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:16:59]: Jeg og regjeringen er svært opptatt av at en skal ha gode rammevilkår for kommunene. Regjeringen har prioritert kommunesektoren innenfor et stramt budsjett. Vi vet også at kommunene blir truffet ulikt av det som skjer både i verden og i Norge i disse dager, og at situasjonen vil kunne bli mer krevende for noen kommuner enn for andre.

Når det gjelder koronakompensasjon, har vi vært veldig tydelig på at vi skal komme tilbake til det og fremme forslag om kompensasjon i nysalderingen, men det har vært en rekke andre store endringer i rammevilkår gjennom året. En har også fått store ekstra skatteinntekter gjennom året, i første halvår anslått til 11,5 mrd. kr, som kommunene får beholde, men også store ekstrakostnader, av om lag samme størrelse. Derfor er vi veldig opptatt av å følge situasjonen for kommunene tett og også av å ivareta kommuneøkonomien inn i neste år og eksempelvis ha en satsing på rus og psykisk helse i budsjettet.

Spørsmål 20

Tobias Drevland Lund (R) [13:18:17]: La meg starte med å rose statsråden for å vise handlekraft i saken om Søgne og Songdalen, i saken om Haram og i saken om deling av fylkeskommuner. Det handler om å lytte til folk, og det tror jeg både statsråden og undertegnede er enig i. Men så er det et unntak, et litt underlig unntak, og det er statsrådets holdning når det kommer til Kinn kommune, i statsrådets egne hjemtrakter: «I Vågsøy-delen av nåværende Kinn kommune stemte hele 59,2 pst. av innbyggerne å splitte opp den nåværende sammenslåtte kommunen Vågsøy. 13 av 16 kommunestyrerepresentanter fra gamle Vågsøy i Kinn kommunestyre stemte også for en deling av den sammenslåtte kommunen.

Mener statsråden fortsatt at det er riktig at et flertall av befolkninga i gamle Vågsøy kommune blir overkjørt i spørsmålet om å dele Kinn kommune?»

Presidenten [13:19:19]: Eg vil minna representanten om at når det er spørjetime, så les ein opp spørsmålet og ikkje noko meir.

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:19:26]: Det han startet med, med litt sann ros, det må vi vel kunne leve med her i salen!

Jeg takker for spørsmålet. Det er slik at enhver sak har sin egen historikk og sin egen begrunnelse. Det representanten Drevland Lund startet med, var eksempel på flere tvangssammenslåinger av både kommuner og fylker som har skjedd de siste åtte årene, der både kommunestyre og fylkesting har blitt overkjørt av flertallet i denne sal, og der den nye regjeringen sørget for å gi en mulighet til etter søknad å fremme forslag om deling. I alle tilfeller der det har blitt søkt om deling lokalt, har det blitt innvilget fra regjeringens side, blitt fulgt opp her og også vedtatt i Stortinget.

Når det gjelder Kinn kommune konkret, ble Stortingets vedtak om sammenslåing av Florø og Vågsøy i 2017 fattet på bakgrunn av lokale vedtak om sammenslåing i begge kommunestyrer. Kinn er derfor ikke å regne som en tvangssammenslått kommune. Som jeg har svart på et skriftlig spørsmål fra representanten Drevland Lund for noen uker siden, var det kommunestyret i Kinn som initierte en utredning av deling av kommunen, og etter å ha innhentet råd fra innbyggerne konkluderte de med at de ikke ønsket deling. Derfor har regjeringen nå avsluttet prosessen, som det var kommunen selv som tok initiativ til.

Tobias Drevland Lund (R) [13:21:02]: Jeg følger statsråden langt på vei. Vi er enige om de tvangssammenslåtte kommunene og fylkene, og jeg er glad for at

de blir reversert, iallfall noen av dem. Jeg synes likevel det er noe med prinsippene. Det er jo slik at i f.eks. et ekteskap er det lov til å ombestemme seg. I et ekteskap er det sånn at hvis den ene parten vil skilles, får man lov til å skilles, men tydeligvis ikke når det gjelder kommuner.

I en pressemelding sendt ut av Kommunal- og distriktsdepartementet 7. juni som nettopp omtaler nye Kristiansand kommune, slår statsråden fast og er sitert på følgende:

«Når utredningen er ferdig og folkeavstemningen gjennomført, vil regjeringen følge opp videre. Dersom over halvparten stemmer for deling i henholdsvis Søgne og Songdalen, vil regjeringen lytte til det, sier Gjelsvik.»

Hvorfor skal ikke et flertall i gamle Vågsøy bli lyttet til på samme måte som innbyggerne i gamle Søgne og gamle Songdalen kommune?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:22:00]: Når det gjelder Søgne og Songdalen, som ble slått sammen inn i nye Kristiansand kommune, ble det altså gjort med tvang. Det ble gjort mot vedtak i kommunestyret i både Søgne og Songdalen og i tillegg mot folket i de to kommunene. Derfor er nye Kristiansand definert som en tvangssammenslått kommune. Det er også begrunnelsen for at en i forbindelse med den saken har gått inn fra regjeringens side og sagt at en ønsker å gi folk i Søgne og Songdalen muligheten til å kunne si sin mening.

Når det gjelder Kinn kommune, er det verken Stortinget eller regjeringen som har tatt initiativ til utredning av en eventuell deling av kommunen. Det er det kommunestyret i Kinn kommune som har gjort. Vi har lagt til rette for det, vi har satt i gang utredningsprosessen og også lagt til rette for den prosessen som kommunen selv ønsket. Etter den prosessen og etter å ha hørt folket har flertallet i kommunestyret valgt å avslutte prosessen, og det har vi gitt tilslutning til.

Tobias Drevland Lund (R) [13:23:06]: Jeg takker for svaret. Det er litt morsomt å bli tatt med på en tidsreise,

for til Firdaposten 29. mai 2018 uttalte senterpartileder Trygve Slagsvold Vedum, nå finansminister:

«Når det gjeld Kinn kommune er det eit eksempel på kor desperat den prosessen vart. Ein pressa veldig på frå regjeringa si side, slik at ein følte lokalt at dei måtte finne ei løysing. Eg håpar regjeringa kan legge litt av prestisjen til side, eg ser jo at det er ein lite funksjonell kommune».

Da er spørsmålet mitt til statsråden: Står statsråden bak uttalelsen til partileder Vedum den gangen, eller er det slik at han har endret mening i saken om Kinn kommune?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:23:51]: Jeg synes representanten Drevland Lund trekker fram gode sitat fra partileder i Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, men det Kommunal- og distriktsdepartementet har vurdert i denne saken, er ikke de ulike spørsmålene knyttet til bo- og arbeidsområde når det gjelder hensiktsmessigheten av kommunen med hensyn til den konstruksjonen en har, med to deler som er fysisk adskilt med betydelig avstand mellom.

Kommunestyret hadde et flertall for å utrede eventuell deling av kommunen, og det sa vi ja til. Vi ga kommunen mulighet til det, vi gjennomførte utredning i regi av Statsforvalteren. I etterkant av det ble det gjennomført en folkeavstemning, og i etterkant av det igjen behandlet kommunestyret saken. Det var altså kommunestyret som hadde tatt initiativ til å vurdere spørsmålet, og kommunestyret som i etterkant av den prosessen landet på at en ikke ønsket en deling. Det er det som også gjør at vi avsluttet prosessen knyttet til den saken.

Presidenten [13:24:53]: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [13:24:55]

Referat

Presidenten [13:24:56]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er dagens kart ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.25.

